

LAUSUNNOT	Yhteenveto sisältää ehdotusvaiheessa jätetyt lausunnot ja muistutukset. Kaavaehdotus oli nähtävillä 12.4.-12.5.2021 välisen ajan. A-Insinöörit ja maankäytönosasto on laatineet vastineet.		
Palautteen antaja pvm	Lausunto	Vastine	Toimenpiteet
Lausunto 1 Uudenmaan ELY-keskus 1.6.2021	Kaavatilanne ja yhdyskuntarakenne 1. Kaava-aineistossa ei ole tuotu esille edes ohjeellista aluetehokkuutta tai arvioitu kaavan mahdollistamaa kerrosalaa. Käyttämällä teollisuusalueilla yleistä tehokkuutta 0,5 saadaan arvioksi noin 1 250 000 k-m ² (teollisuusalueita yli 250 ha). 2. Yleiskaavaehdotuksessa esitetyt teollisuusalueet poikkeavat merkittävästi (karttatarkastelun perusteella n. 1/3) maakuntakaavasta siinäkin tapauksessa, että otetaan huomioon sen esitystarkkuus. Valkoiselle alueelle ei lähtökohtaisesti tule osoittaa maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävää alueiden käyttöä. ELY-keskus katsoo, että suunniteltu toiminta on maakunnallisesti, jopa valtakunnallisesti, merkittävää liittyen vahvasti Hangon Sataman toimintaan ja kehittymisedellytyksiin. Maakuntakaavan tarkoitus on ollut, että seudullisesti merkittävät toiminnot sijoittuvat maakuntakaavan teollisuusalueelle. 3. Viittaus valmisteluvaiheen lausuntoon: pohjavesien suojelun näkökulmasta kaava-alueen rajaa siirrettävä etelämmäksi kaava-alueen länsipäässä. Vastineen mukaan kaavassa tarkastellaan, voidaanko	1. Lisätään kaavaselostukseen kerrosala-arviot. Korttelialueiksi arvioitu hyötypinta-ala on 50 % osayleiskaavan aluevarausten pinta-alasta, jolloin kerrosala on 622 500 k-m ² . Asemakaavoitettaessa yleensä noin puolet alueesta on katu-, virkistys-, erityis- ja yhdyskuntateknisen huollon alueita. 2. Datakeskuksen asemakaava on laadittu maakuntakaavan valkoiselle alueelle Viskontien ja radan väliselle alueelle, siltä osin yleiskaava toteaa voimassa olevan asemakaavan mukaisen tilanteen. Viskontien eteläpuolinen TY-1-alue, osa radan varren TY-1-alueesta ja Koverharintien varren erillinen TY-1-alue sijoittuvat maakuntakaavan ns. valkoisille alueille. Koverharintien varren TY-1-alue on ollut jo aiemmin laaditussa yleiskaavassa PTY-1-alueena (kohta 4.). Muutoin yleiskaavan aluevaraukset sijoittuvat maakuntakaavan teollisuusalueelle. Yleiskaavan laadinnassa on noudatettu maakuntakaavan henkeä, sillä valkoiselle alueelle sijoittuvat aluevaraukset ovat paikallisesti kiinnostavia yritysalueita. Sataman toimintaan liittyvät valtakunnalliset tai seudulliset toiminnot sijoittuvat todennäköisimmin pääkadun varrelle ja lähemmäs satamaa. 3. Tarkempia toteuttavuutta palvelevia selvityksiä tehdään jatkosuunnittelussa. Teollisuusalueita koskevat pohjavesialueen (pv-1) ja vedenottamoiden suojavyöhykkeitä koskevat kaavamääräykset (/sv-1), joilla	<ul style="list-style-type: none"> Lisätään kaavaselostukseen kerrosala-arviot. Sv-1-määräykseen lisätään ”<i> jotka on otettava huomioon jatkosuunnittelussa</i>”. Lisätään riskinarviointia kaavaselostukseen Datakeskuksen asemakaavan ympäristövaikutusten

	<p>teollisuusaluetta jakaa vyöhykkeisiin sen perusteella, aiheuttaako alueen toiminta pohjaveden laaturiskiä Isolähteen ja Viskon vedenottamoille. Tällaista tarkastelua kaava-aineistossa ei kuitenkaan ole esitetty.</p> <p>4. Viittaus valmisteluvaiheen lausuntoon: erityisesti Koverharintien varteen jäävän irrallisen T/TY-alueen (ehdotuksessa TY-1) sijoittamiseen ei ollut esitetty perusteita. Alue sijaitsee maakuntakaavan valkoisella alueella ja rajautuu maakunta kaavan Natura-alueeseen ja virkistysalueeseen. Tältä osin perusteita ei ole esitetty myöskään kaavaehdotuksessa. Aineistosta ei käy ilmi, etteikö alueella olisi samoja ominaispiirteitä kuin rajautuvilla MY-alueilla. Alueen sijaitessa irrallisena teollisuusalueena keskellä Natura-alueen suojelu- ja virkistysalueen, ympäristöarvoja sisältävän maa- ja metsätalousalueen sekä kulttuuriperintökohteen muodostamaa kokonaisuutta se ei täytä MRL 39 §:n sisältövaatimusta yhdyskuntarakenteen toimivuudesta, ekologisesta kestävydestä, ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaalimisesta sekä virkistykseen soveltuvan alueen riittävydestä.</p> <p>Pohjavesi</p> <p>5. On hyvä, että ympäristölupien varaisia toimintoja ei sallita Isolähteen vedenottamon lähialueella, vaan nämä toiminnot (TY-2) on osoitettu yleiskaavalla kauemmas Isolähteen vedenottamosta.</p>	<p>turvataan pohjaveden suojelu. Sv-1-määräyksessä on viitattu vedenottamoiden vesioikeudellisen suojelu-alueen määräyksiin, lisätään tähän kaavamääräykseen ”<i>jotka on otettava huomioon jatkosuunnittelussa</i>”. Lisätään riskinarviointia kaavaselostukseen Datakeskuksen asemakaavan ympäristövaikutusten arvioinnin (2018) ja suuronnettomuusvaaraa aiheuttavien laitosten arviointien pohjalta.</p> <p>4. Samalla kohdalla on Lappohja-Koverhar yleiskaavassa PTY-1 aluetta laajemmin kuin nyt yleiskaavaehdotuksessa osoitetaan. Maanomistajan näkökulmasta on kohtuullista, että alueella säilyy mahdollisuus asemakaavoitukseen. TY-rajaus on suunniteltu siten, että alueen arvot ja kaavan tavoitteet on sovitettu yhteen mahdollisimman hyvin. Museoviranomaisen kanssa on käyty neuvottelu kulttuuriympäristöarvoista. Luontoselvityksen johtopäätökset on otettu huomioon. Alue sijaitsee myös yhdyskuntarakenteellisesti hyvien liikenneyhteyksien äärellä, olemassa olevan Koverharintien varressa.</p> <p>5. Merkitään tiedoksi.</p>	<p>arvioinnin (2018) ja suuronnettomuusvaaraa aiheuttavien laitosten arviointien pohjalta.</p>
--	---	--	--

	<p>6. TY-1-alueiden laajuus Isolähteen ja Sandö-Grönvikin pohjavesialueilla on erittäin laaja ja se vähentää voimakkaasti alueella muodostuvan pohjaveden määrää ja heikentää siten luontaisen pohjaveden hyödyntämismahdollisuuksia. Mikäli Isolähteen tekopohjavesilaitos ei jäisi pysyväksi, korvaavan vesimäärän hankkiminen alueelta vaikeutuu yleiskaavaehdotuksen vuoksi huomattavasti.</p> <p>Seurauksena voisi olla pohjaveden pinnan aleneminen teollisuusalueella sekä mahdollisesti muutoksia veden laadussa. Myös pohjaveden pilaantumisriski kasvaisi. Yli 250 hehtaarin uudet teollisuusalueet vähentävät ELY-keskuksen arvion mukaan alueella muodostuvan pohjaveden määrää laskennallisesti noin 1700–1800 m³/d. Muutos on merkittävä, noin 45 % Isolähteen pohjavesialueen kokonaisantoisuudesta. Antoisuuden heikkeneminen kohdistuu Isolähteen ohella myös alueen muihin vedenottamoihin. Vedenoton heikkenemistä ei ole kaavaselvityksissä tarkasteltu.</p> <p>Uusien T/TY-alueiden (kaavaehdotuksessa TY-1) kaavoittamisen myötä pohjavesialueiden korkean haavoittuvuusriskin alueet tulisivat todennäköisesti laajentumaan.</p> <p>Haavoittuvuutta lisäävät mm. pohjaveden luontaisen muodostumisen väheneminen, pintamaiden poisto ja maan pinnan päällystäminen, vedenottamoille suuntautuva pohjaveden virtauskuva sekä erityisesti riskitoimintojen lisääntyminen pohjaveden muodostumisalueella.</p> <p>7. Kaavaselostuksen tausta-aineistona on useita pohjavesiä ja hulevesiä koskevia selvityksiä, mutta niiden johtopäätöksiä ei ole huomioitu kaavaselostuksessa ja vaikutusten arvioinnissa.</p>	<p>6. Tekopohjavesihanke ja sen edistäminen on nostettu pohjavesivaikutusten raportissa esille pohjaveden määrää turvaavana tekijänä. Tekopohjavesikokeilulle on tarkoitus hakea pysyvää ympäristölupaa ennen kuin kokeilun määräaika päättyy vuonna 2022.</p> <p>ELY:n lausunnosta ei käy ilmi, mihin lausunnossa esitetty pohjaveden määrän laskelma perustuu. Määrää ei voida arvioida suoraan yleiskaavassa osoitettujen TY-1-alueiden pinta-alan perusteella, sillä TY-1-alueista vain noin 50–60 % jäänee korttelialueiksi, kun alue asemakaavoitetaan. Yleiskaavan merkintä kertoo vain alueen pääkäyttötarkoituksen, mutta alueen sisälle voidaan asemakaavoittaa katuja, virkistysalueita, erityisalueita jne. Kaava luo varauksia; toteuttamispäätös tehdään erikseen, eikä koko alue toteudu kerralla.</p> <p>7. Kaavatyön aikana laaditut selvitykset on mainittu kaavaselostuksessa. Lisäksi kaavaselostuksessa on hyödynnetty tehtyjen selvitysten tuloksia vaikutusten arvioinnissa.</p>	
--	--	---	--

	<p>8. ELY-keskus pitää puutteena, että kaikkia oleellisia selvityksiä ei ollut liitetty lausuntopyyntöaineistoon (esim. Koverharin hydrogeologinen tarkastelu, Sito 2017 ja Koverharin hydrogeologiset tutkimukset, Sito 2018).</p> <p>9. Pohjavesiarviointeihin liittyy epävarmuustekijöitä:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valitun tielinjauksen kohdalta ei ole varmennettua tietoa pohjavedenpinnan asemasta, vaan vaikutustarkastelut perustuvat mallinnuksiin. - Isolähteen pohjavesialueella sijaitsevan hydraulisen vedenjakajan todellinen sijainti ei myöskään ole tarkkaan tiedossa. Käytössä olevan tutkimusaineiston perusteella vaikuttaa siltä, että vedenjakaja sijaitsee osittain TY-1-alueella. Kaavaselostuksen mukaan TY-alueiden todellista vaikutusta pohjavesiin ei pystytty arvioimaan, sillä TY-alueen rakentamistapa ja pintatyyppien osuudet tulevat vaikuttamaan pohjaveden muodostumiseen. - Koverharintielle johtava uusi tielinjaus ei ole pohjaveden suojelun ja vedenoton kannalta paras vaihtoehto, alle 500 metrin etäisyydellä Isolähteen vedenottamosta ja pohjaveden virtaus suuntautuu tien suunnasta ottamolle. - Pohjavesisuojauskset eivät ole tae siitä, että pohjaveden laatu Isolähteen vedenottamalla säilyy hyvänä. Kuljetusten aiheuttamien pohjaveden 	<p>(ehdotusvaiheen selostus s. 59–61). Selvityksillä on ollut myös vaikutusta kaavaratkaisuun sekä kaavamerkintöihin ja määräyksiin.</p> <p>8. Nämä ovat erillisiä kaavoitusta palvelevia selvityksiä, jotka ovat olleet saatavilla kaupungin www-sivuilla koko ajan. Pyydettyä ne olisi myös voitu lähettää. Tähän kaavaan liittyy niin paljon eri selvityksiä, että olisi ollut mahdoton liittää kaikki lausuntopyyntömateriaaliin.</p> <p>9. Yleiskaava on yleispiirteinen ja se tarkentuu asemakaavoituksella. Katuverkon sijainti, teollisuusalueiden rakentamistapa, korttelialueiden ja rakentamisesta vapaiden alueiden sijoittelu ja alueen rakentamistehokkuus tarkentuvat asemakaavoituksen yhteydessä. Selvitykset tehdään jatkosuunnittelun yhteydessä, koska tällöin pystytään myös kohdentamaan esim. pohjaveden pinnan korkeudesta tarvittavat lisäselvitykset oikeille paikoille.</p> <p>Uuden tielinjauksen rakentamisen vaikutuksia on arvioitu pohjavesien näkökulmasta useammalla kriteerillä. Tielinjausvaihtoehdoilla ei ollut kokonaisuutena arvioiden merkittävää eroa. Selvitetään mahdollisuutta tielinjauksen siirtämiseen niin, että radan ylityspaikka tulisi noin 200 m etelämmäksi, kauemmaksi Isolähteen pohjavedenottamosta. Tielinjaus on esitetty kaavakartalla ohjeellisena, jotta sen linjausta voidaan vielä tarkentaa aluetta asemakaavoitettaessa. Tärkeää on huomata, että nykytilanteessa pohjavesisuojauskset puuttuvat Koverharintieltä tai Viskontieltä kokonaan. Kaavakartalle valittiin vaihtoehto, joka parhaiten palvelee myös maankäyttöä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Selvitetään mahdollisuutta tielinjauksen siirtämiseen niin, että radan ylityspaikka tulisi noin 200 m etelämmäksi, kauemmaksi Isolähteen pohjavedenottamosta.
--	--	---	---

	<p>pilaantumiskäytön on oltava myös yhtenä lähtökohdaksi uuden tietyhteyden tarvetta ja sijaintia harkittaessa.</p> <p>ELY-keskus toteaa, että mikäli uusi tietyhteys toteutetaan linjausvaihtoehdolla 1, tielinjauksen ei tule tämänhetkisen tiedon perusteella ulottua 500 metriä lähemmäs Isolähteen tekopohjavesilaitosta. Tielinjauksen siirtäminen kauemmas Isolähteen vedenottamosta on Hangon kaupungin vedenhankinnan turvaamiseksi perusteltua. Pohjavesisuojausten toimivuutta tulee tarkkailla.</p> <p>10. Johtuen em. yleiskaavan yhteydessä laadittujen pohjavesiselvitysten epävarmuustekijöistä, Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että pohjaveden pinnankorkeudet valitun tielinjauksen läheisyydessä sekä oletetun vedenjakajan alueella tulee selvittää asentamalla alueelle uusia pohjaveden havaintoputkia sekä suorittamalla niistä pohjaveden pinnankorkeuden mittauksia. Pohjavesitiedon perusteella tulee arvioida valitun tielinjauksen toteuttamiskelpoisuutta.</p> <p>11. Esitetyn laajuisen teollisuusalueen kaavoittaminen vedenhankintakäytössä olevalle pohjavesialueelle ei ole pohjaveden suojelun ja Hangon kaupungin vedenhankinnan turvaamisen kannalta perusteltua ottaen huomioon myös maakuntakaavan tarkoitus osoittaa seudullisesti merkittävä toiminta maakuntakaavan mukaiselle teollisuusalueelle.</p>	<p>10. Asennetaan valitun tielinjauksen läheisyyteen sekä oletetun vedenjakajan alueelle yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa pohjaveden havaintoputkia pohjaveden pinnankorkeuden mittaamiseksi. Tielinjaus on esitetty kaavakartalla ohjeellisena, jotta sen linjausta voidaan vielä tarkentaa myöhemmässä suunnittelussa.</p> <p>11. MRL 35 §:n mukaisesti yleiskaavan tarkoituksena on yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteen sovittaminen. Yleiskaavassa esitetään tavoitellun kehityksen periaatteet ja osoitetaan tarpeelliset alueet yksityiskohtaisen kaavoituksen ja muun suunnittelun sekä rakentamisen ja muun maankäytön perustaksi. Tämän yleiskaavan tavoitteena on tukea ja vahvistaa sataman toimintaedellytyksiä ja siihen liittyvän teollisuuden sijoittumista alueelle. Lisäksi kaupungin tavoitteena on huolehtia vedenoton mahdollisuuksista alueella</p>	<ul style="list-style-type: none"> Asennetaan valitun tielinjauksen läheisyyteen sekä oletetun vedenjakajan alueelle yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa pohjaveden havaintoputkia pohjaveden pinnankorkeuden mittaamiseksi.
--	--	--	---

	<p><u>Muita kaavaratkaisua, merkintöjä ja selostusta koskevia huomioita</u></p> <p>12. Ampumaratatoiminnan ei tulisi sijaita vedenhankintakäytössä olevalla pohjavesialueella, alle 300 metrin etäisyydellä käytössä olevasta vedenottamosta. Toiminta on syytä ohjata kaavoituksella kauemmas Isolähteen vedenottamosta.</p> <p>13. Kaavaselostuksessa pohjaveden pinnankorkeuden on todettu olevan suunnittelualueella lähellä maanpintaa. Tällaista yleistystä ei voida tehdä, koska pohjaveden pinnantaso vaihtelee alueella. Pohjavesiolosuhteita kaava-alueella on tarkennettava kaavaselostukseen.</p> <p>14. Sandö-Grönvikin ja Isolähteen pohjavesialueiden välinen raja puuttuu kaavakartalta.</p> <p>15. Suoja-alue on syytä osoittaa kaavassa erilaisella viivatyypillä kuin pohjavesialuerajaus.</p> <p>16. Pohjavesiä koskevissa kaavamääräyksissä on syytä mainita maaperän (YSL 16 §) ja pohjaveden (YSL 17 §) pilaamiskiellot oikeassa järjestyksessä sekä käyttää termiä pilaamiskielto (ei pilaantumiskielto).</p>	<p>tulevaisuudessakin ja myös hyödyntää alueella olevia runsaita pohjavesivarjoja. Seudullisesti merkittävät yritykset ja toiminnot sijoittuvat lähtökohtaisesti maakuntakaavan mukaiselle alueelle lähelle satamaa ja pääväylän varteen. Pohjaveden suojele edellyttää tarkempia tutkimuksia jatkosuunnittelussa, kun korttelialueiden, katujen ja rakentamisen sijainti ja alueen käytön tehokkuus tarkentuvat ja kohdentuvat yleiskaavatasoa tarkemmin.</p> <p>12. Ampumaradan vuokrasopimus on voimassa vuoden 2029 loppuun. Nykyinen toiminta saa jatkaa myönnetyn ympäristöluvan mukaisesti. Arvioidaan merkinnän tarvetta ja mahdollisuutta toiminnan jatkamiseen ko. alueella. Ampumaradalla on laajempaa yhteiskunnallista merkitystä.</p> <p>13. Mainittu on kaavaselostuksen luvussa 3.2.3. (myös kaavan luonnosvaiheessa), mutta se poistetaan. Täydennetään tietoa pohjavesiolosuhteista kaavaselostukseen olemassa olevien selvitysten perusteella.</p> <p>14. Lisätään pohjavesialueiden välinen raja kaavakartalle.</p> <p>15. Selvitetään mahdollisuutta selventää merkintätapaa, esim. suoja-alueen rajauksen väriä muuttamalla. Molemmat tulee osoittaa määräävällä pistekatkoviivalla, kuten kaavaehdotuksessa on tehty.</p> <p>16. Korjataan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Arvioidaan merkinnän tarvetta ja mahdollisuutta toiminnan jatkamiseen ko. alueella. • Poistetaan väärä ilmaus. Täydennetään tietoa pohjavesiolosuhteista kaavaselostukseen olemassa olevien selvitysten perusteella. • Lisätään pohjavesialueiden välinen raja kaavakartalle. • Selvitetään mahdollisuutta selventää merkintätapaa, esim. suoja-alueen rajauksen väriä muuttamalla. • Pohjavesiä koskeva kaavamääräys korjataan lausunnon mukaisesti.
--	---	--	---

	<p>17. Selostuksen sivun 15 taulukossa on vanhentunutta tietoa. Pohjavesialueiden luokituksessa käytetään nykyisin arabialaisia numeroita (1, 2), lisäksi Isolähteen pohjavesialueelta puuttuu lisämerkintä E (pohjavedestä suoraan riippuvainen pintavesi- tai maaekosysteemi). Myös pohjavesialueiden ja niiden muodostumisalueiden pinta-aloihin on tullut muutoksia pohjavesialuerajausten tarkistusten yhteydessä.</p> <p>Hulevedet</p> <p>18. Hulevesiä koskevaan määräykseen lisättävä: <i>...öljynerotuskaivon ja asianmukaisen lisäpuhdistusjärjestelmän kautta...</i></p> <p>19. Hulevesimääräyksissä on mainittu, että poikkeuksena on kuitenkin sallittu henkilöautoille tarkoitettujen teiden ja pysäköintialueiden hulevesien imeyttäminen maahan asianmukaisen puhdistamisen jälkeen. Näiden alueiden hulevesiä ei tule imeyttää maahan edes öljynerotuskaivojen tai biosuodattimien läpi käsiteltynä. Ko. alueiden hulevedet tulee johtaa hulevesiviemärin kautta pohjavesialueen ulkopuolelle. Hulevesiä koskevaa kaavamääräystä tulee tältä osin muuttaa.</p> <p>20. Määräys, jossa viitataan hulevesien puhdistusmenetelmien hyväksyttämiseen valtion vesilain valvontaviranomaisella, tulee poistaa.</p> <p>Liikenne</p> <p>21. Liikenneselvitystä tulee tarkentaa yleiskaavaehdotuksen mukaisen uuden tehostuvan maankäytön sekä valitun satamavaihtoehdon tuottamien liikennemäärien mukaisiksi, sekä tehdä riskiarviot kuljetuksista pohjavesialueilla ja</p>	<p>17. Tarkistetaan.</p> <p>18. Lisätään.</p> <p>19. Kyseisen määräyksen tulee koskea vain yleiskaavan A- ja P-alueita. Korjataan määräystä.</p> <p>20. Poistetaan.</p> <p>21. MRL 35 §:n mukaisesti yleiskaavan tarkoituksena on yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteen sovittaminen. Alueen liikenteellistä toteutusta on tässä yhteydessä selvitetty riittävästi; pohjavesisuojaus ja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tarkistetaan ja päivitetään selostuksen sivun 15 taulukko. • Lisätään hulevesiä koskevaan määräykseen <i>...öljynerotuskaivon ja asianmukaisen lisäpuhdistusjärjestelmän kautta...</i> • Hulevesiä koskevaa kaavamääräystä korjataan koskemaan vain yleiskaavan A- ja P-alueita. • Määräys, jossa viitataan hulevesien puhdistusmenetelmien hyväksyttämiseen valtion vesilain valvontaviranomaisella, poistetaan.
--	--	--	--

	<p>näiden perusteella määrittää pohjavesisuojausten tarve alueen kaikissa toteutusvaiheissa.</p> <p>22. Kaavaselostuksen liikenteellisten vaikutusten arvioinnissa on ristiriitaisuuksia koskien Krogarsin tasoristeystä. Kaavaselostuksen mukaan Krogarsin tasoristeys on arvioitu vuonna 2014 Liikenneviraston selvityksessä keskimääräistä vaarallisemmaksi, mutta sille ei ole selvityksessä esitetty parantamistoimenpiteitä. Selostuksen mukaan uuden tielinjauksen myötä liikenneturvallisuus kuitenkin lisääntyy mm. Viskontien tasoristeyksen poistuessa.</p>	<p>tarkemmat riskien arvioinnit määrittellään tarkemmassa jatkosuunnittelussa. Yleiskaavan merkinnät ovat varauksia tulevaisuuden kehitykselle, eikä yleiskaava ole toimenpiteiden toteuttamispäätös.</p> <p>Sataman liikennearvio on tarkentunut. Vaikka sillä ei ole vaikutusta yleiskaavan liikenne- ja turvallisuuteen, voidaan liikenneselvitystä täydentää tältä osin. Sataman kumipyöräliikenteen esitetty vaihteluväli on 300 - 600 ajon./vrk, mikä on maltillinen. Kaavaselostukseen lisätään tieto, että liikenneselvityksen valmistumisen jälkeen satamaa on päätetty kehittää vaihtoehdon 4 mukaan, jolloin suurin osa sataman maaliikenteestä hoidetaan junakuljetuksin. Näin ollen sataman liikennearvion muutoksella ei ole merkitystä liikenneselvityksen kannalta.</p> <p>22. Liikenneviraston selvityksessä ei ole osoitettu toimenpiteitä Krogarsin tasoristeykselle, koska on katsottu, että sen parantaminen tai poisto on tutkittava kaupungin kanssa maankäytön suunnittelun yhteydessä. Yleiskaavan ja uuden tielinjauksen toimenpideselvityksen yhteydessä (Väylävirasto oli mukana) on pohdittu nykyisen Viskontien liittymän säilyttämistä ViskoTeepakin henkilökunnan liikennettä varten. Henkilökunnan parkkipaikka sijaitsee radan ja maantien välissä, joten sen käyttö ei edellytä tasoristeyksen säilyttämistä. Väyläviraston kanta liittymän säilyttämiseen on ollut kielteinen. Alueen liikennesuunnittelun yhteydessä ei ole puhuttu tasoristeyksen säilyttämisestä, jos uusi tieyhteys rakennetaan. ViskoTeepakin tavaraliikenne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liikenneselvitystä täydennetään sataman tarkentuneilla liikennearvioilla. Lisätään kaavaselostukseen tieto, että liikenneselvityksen valmistumisen jälkeen satamaa on päätetty kehittää vaihtoehdon 4 mukaan, jolloin suurin osa sataman maaliikenteestä hoidetaan junakuljetuksin.
--	--	---	---

	<p>23. ELY-keskus katsoo, että liikenteellistä ratkaisua ei ole esitetty selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin perustuen. Yleiskaavan uuden tieyhteyden ja liikennejärjestelyjen parantamistarve sekä niiden ajoitusmääräykset tulee määrittää ja osoittaa yleiskaavamerkinnöissä ja määräyksissä sekä kaavakartalla myös nykyisen Viskontien maantien 11013 osalta. Tämän tulee perustua osaltaan Krogarsin tasoristeyksen turvallisuusselvitykseen ja pelastuslaitoksen toimintavalmiusohjeeseen.</p> <p>Luonnonsuojelu</p> <p>24. Maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n mukaan kaavaa hyväksyttäessä ja vahvistettaessa on noudatettava mitä luonnonsuojelulain 10 luvussa säädetään. Kaavan hyväksyminen edellyttää varmuutta Natura-alueeseen kohdistuvien merkittävästi heikentävien vaikutusten poissulkemisesta. A-Insinöörin</p>	<p>kulkisi uutta reittiä, vaikka matka onkin merkittävästi pitempi. Korjataan kaavakartta ja kaavaselostuksessa olevat ristiriitaisuudet.</p> <p>23. Kaavatyön yhteydessä on laadittu liikenneselvitys ja sen jälkeen satamaan johtavan uuden tieyhteyden toimenpideselvitys. Perustelut on esitetty erillisessä vaikutusten arviointi -taulukossa, joihin kaavaselostuksessa on viitattu. Selvityksiä ja vaikutusten arviointeja on käsitelty ELY-keskuksen kanssa yhteisissä kokouksissa. Yleiskaavan tarkoituksena on yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteen sovittaminen. Alueet on tarkoitettu asemakaavoitettavaksi, ja yleiskaavassa esitetään tavoitellun kehityksen periaatteet ja osoitetaan tarpeelliset alueet yksityiskohtaisen kaavoituksen ja muun suunnittelun sekä rakentamisen ja muun maankäytön perustaksi. Tielinjaus on esitetty yleiskaavassa ohjeellisena, jonka ajoitus ja toteutus tarkentuu asemakaavoituksen yhteydessä. Kaupunki laatii asemakaavat sitä mukaa kuin kaupungin kehitys ja maankäytön ohjaustarve edellyttävät. Myös asemakaavoituksen aikana tehdään viranomaisyhteistyötä. Viskontie on tarkoitettu palvella alueen sisäisenä katuyhteytenä, kun korvaava uusi tielinjaus on toteutettu.</p> <p>24. Natura-tarveharkinta tarkennetaan. V-alueelle ei lähtökohtaisesti rakenneta. Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen määräys koskee myös tätä virkistysaluetta. Natura 2000-aluetta koskevassa kaavamääräyksessä on määrätty: <i>Kaavaa toteutettaessa on huolehdittava siitä, ettei</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Korjataan kaavakartta ja kaavaselostuksessa olevat ristiriitaisuudet Krogarsin tasoristeyksen osalta. • Natura-tarveharkinta tarkennetaan. Virkistysalueen merkinnän muuttamista SL-alueeksi harkitaan Natura-tarveharkinnan tarkentumisen jälkeen tarpeen vaatiessa.
--	--	---	--

	<p>20.1.2021 laatimassa yhteenvedossa Natura-arvioinnin tarpeesta on tunnistettu Natura-alueeseen sisältyvän maa-alueen luontoarvoja, mutta ei ole käsitelty esimerkiksi sitä, miten kaavan V-merkintä turvaa arvokkaan lajiston ja niiden elinympäristöjen säilymisen Natura-alueella, eikä myöskään luotettavasti osoitettu, ettei TY-1-alueen läheisyys voisi aiheuttaa luonnonarvojen heikentymistä.</p> <p>25. Natura-alueeseen kohdistuvat vaikutukset - yhteenvedossa on käytetty vanhoja tietoja Natura-alueen suojelutilanteesta ja toteuttamiskeinoista. Natura-alueiden tietoja täydennettiin ja muutettiin valtioneuvoston päätöksellä vuonna 2018. Tietolomakkeella ei mm. enää mainita sopimusta Lappohjanrannan osa-alueen toteutuskeinona. Tämän alueen luonnonarvot turvataan samoin kuin muillakin alueilla, luonnonsuojelulain keinoin.</p> <p>26. ELY-keskus katsoo, että Koverharin ja Lappohjan alueen yleiskaavan Natura-arviointia on täydennettävä, ja mikäli heikentävien vaikutusten mahdollisuutta ei voida sulkea pois, on vaikutusten merkittävyys arvioitava luonnonsuojelulain 10 luvun mukaisessa arviointi- ja lausuntomenettelyssä. Viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, ennen kuin on varmuus siitä, että toteuttamisella ei ole heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen luonnonarvoihin (Luonnonsuojelulain 66 §). Lisäksi menettelyn soveltamisessa on huomioitava myös kansallinen oikeuskäytäntö, josta esimerkkinä KHO:n vuosikirjapäätös KHO 2018:151 Helsingin yleiskaavasta.</p>	<p><i>toteuttaminen yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden kanssa aiheuta Natura 2000 -verkostoon kuuluvalla alueella sellaisia haitallisia vaikutuksia, jotka merkittävästi heikentävät niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon.</i> Virkistysalueen merkinnän muuttamista SL-alueeksi harkitaan Natura-tarveharkinnan tarkentumisen jälkeen tarpeen vaatiessa.</p> <p>25. Yhteenvedossa on ollut käytössä myös 2018 tiivistelmän tiedot Natura 2000-alueen suojeluperusteista, mutta lisäksi on ollut käytössä 2016 Natura 2000-kuvaus, josta sopimus on tullut Natura-tarveharkintaan. Poistetaan vanhentunut tieto.</p> <p>26. Natura-tarvearviointia täydennetään. Natura-tarvearvioinnissa on lähdetty siitä, että voimassa oleva yleiskaava mahdollistaa alueen käytön jo nykyisellään.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poistetaan vanhentunut tieto. • Natura-tarvearvioinnin täydennyksessä otetaan kantaa mahdollisiin tarvittaviin suojavyöhykkeisiin.
--	---	---	---

	<p>27. Kaavaehdotuksessa teollisuusalueet on osoitettu kiinni rannan SL- ja VL-alueisiin. Lähtökohtana on, että Natura-alueet erotetaan suojavyöhykkeellä rakentamiseen osoitetuista alueista, ellei perustellusti muuta osoiteta.</p> <p>28. Mantereen Natura-alue on syytä merkitä kokonaan SL-alueeksi, koska selvityksenkin mukaan luontoarvoja on koko alueella.</p> <p>29. Natura-arvioinnin tulosten on välityttävä kaavaratkaisuun.</p> <p>30. Vastineiden mukaan uuden teollisuusalueen läpi kulkevasta ekologisesta yhteydestä laaditaan tarkempi selvitys, mutta kaava-aineistosta ei selviä millainen selvitys ekologisesta yhteydestä on tehty.</p> <p>31. Kaavan länsireunan EV-alueen määräykseen tulee lisätä, että alue toimii ekologisena yhteytenä. ELY-keskus pitää tärkeänä, että yhteys toteutetaan vähintään esitetyn laajuisena, mutta mielellään mahdollisuuksien mukaan laajempina.</p> <p>32. Kaavan palautteissa ilmi tullut tummaneidonvaippa-lajin esiintyminen tulee tarkistaa esim. Hertta -tietokannasta tai tarvittaessa maastotarkastuksin kesällä 2021. Tarvittaessa pitää arvioida, millaisia kustannuksia aiheutuu, jos laji huomioidaan.</p>	<p>27. Natura-tarvearvioinnin täydennyksessä otetaan kantaa mahdollisiin tarvittaviin suojavyöhykkeisiin, jotka voidaan ottaa huomioon jatkosuunnittelussa. Teollisuusaluekorttelit yleiskaavatasolla sisältävät myös muuta kuin rakentamiseen ohjautuvaa aluetta.</p> <p>28. Merkitään tiedoksi. Yleiskaava noudattaa tältä osin maakuntakaavaa.</p> <p>29. Merkitään tiedoksi.</p> <p>30. Erillistä selvitystä ei ole laadittu, koska ekologinen käytävä osoitettiin Datakeskuksen asemakaavan yhteydessä. Datakeskuksen asemakaavan ympäristöselvityksessä on todettu: <i>Hankealueen länsireunaan tulee jättää riittävän laaja viheryhteys, jotta eläinten siirtyminen alueelta toiselle on mahdollista.</i> Yleiskaavassa ekologinen yhteys on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi ja suojaviheralueeksi, joiden yhteenlaskettu leveys on kapeimmillaan noin 98 m.</p> <p>31. Täydennetään määräystä.</p> <p>32. Tarkistetaan joko Hertta-tietokannasta tai maastossa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kaavan länsireunan EV-alueen määräykseen lisätään, että alue toimii ekologisena yhteytenä. • Tummaneidonvaippa-lajin esiintyminen tarkistetaan joko Hertta-tietokannasta tai maastossa.
--	---	---	--

	<p>Melu</p> <p>33. Yleiskaavaehdotuksessa on Lappohjan asuinalueiden ja RM-1-alueen kohdalle merkitty meluntorjuntatarpeen merkintä. Selostuksesta ei käy ilmi, millä perusteella meluntorjuntatarpeen merkintä on annettu. Meluntorjuntatarvemerkinnän käytön tulee perustua riittäviin selvityksiin alueen melutilanteesta, ja osoittaa se alueille, joille se on tarpeen. Suurin osa meluntorjuntatarpeen alueista ovat alueita, joita erottaa radasta yli 100 metrin kaistale M-aluetta. Aineiston perusteella ei selviä, mikä on todellinen meluntorjuntatarve.</p> <p>Yleiskaavassa on mahdollista käyttää myös yleismääräystä melun huomioimisesta, mikäli meluntorjuntatarpeen merkintä ei ole tarkoituksenmukainen. Asianmukainen melumääräys voi olla esim. seuraava: Asemakaavoituksessa, muissa suunnitelmissa ja rakentamisessa tulee ottaa huomioon valtioneuvoston päätös melutason ohjearvoista (993/1992). Ohjearvojen lisäksi tulee huomioida melutason enimmäistason suositusarvo 45 dB L_{Amax} asuinrakennusten asumiseen tarkoitetuissa tiloissa.</p> <p>Myös raideliikenteen tärinä on syytä huomioida kaavamääräyksissä.</p> <p>Kulttuuriympäristö</p> <p>34. Rautatieaseman suojelematta jättämistä ei ole perusteltu tarkemmin, ja asia on syytä korjata.</p> <p>Pilaantuneet maat</p> <p>35. Kaavaselostuksessa on käsitelty mahdollisia pilaantuneen maaperän kohteita lyhyesti käymättä tarkemmin läpi, millä perusteella ja</p>	<p>33. Merkintä on laitettu melulle herkkien toimintojen alueelle, jotta määräyksen mukaisesti melutilanne ja meluntorjunnan keinot tulevat tarvittaessa selvitettyksi yksityiskohtaisemmin asemakaavoituksen yhteydessä.</p> <p>Korvataan yleiskaavassa meluntorjuntatarve-merkintä yleismääräyksellä melun ja tärinän huomioimisesta: Asemakaavoituksessa, muissa suunnitelmissa ja rakentamisessa tulee ottaa huomioon valtioneuvoston päätös melutason ohjearvoista (993/1992). Ohjearvojen lisäksi tulee huomioida melutason enimmäistason suositusarvo 45 dB L_{Amax} asuinrakennusten asumiseen tarkoitetuissa tiloissa.</p> <p>Suomessa ei ole virallisia raja-arvoja runkomelun enimmäistasolle, liikenteen aiheuttamalle kokokehon tärinälle, joka kohdistuu ihmisiin rakennuksissa, eikä rakennusten rakenteiden vaurioriskille. Kaavaan lisätään yleismääräys: <i>Rata- ja tieliikenteestä aiheutuva tärinä tulee huomioida rakennusten rakenteissa siten, että normaaleissa asuinrakennuksissa liikennetärinän voimakkuus tai sen aiheuttaman runkomelun L_{pr}m voimakkuus ei ylitä voimassa olevaa määräysarvoa.</i></p> <p>34. Lisätään rautatieasema suojeltavaksi kohteeksi.</p> <p>35. Kaavoituksessa tukeudutaan MATTI-järjestelmän tietoihin. Ajantasaiset tiedot on</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Korvataan yleiskaavassa meluntorjuntatarve-merkintä yleismääräyksellä melun ja tärinän huomioimisesta: Asemakaavoituksessa, muissa suunnitelmissa ja rakentamisessa tulee ottaa huomioon valtioneuvoston päätös melutason ohjearvoista (993/1992). Ohjearvojen lisäksi tulee huomioida melutason enimmäistason suositusarvo 45 dB L_{Amax} asuinrakennusten asumiseen tarkoitetuissa tiloissa. • Lisäksi kaavaan lisätään yleismääräys: <i>Rata- ja tieliikenteestä aiheutuva tärinä tulee huomioida rakennusten rakenteissa siten, että normaaleissa asuinrakennuksissa liikennetärinän voimakkuus tai sen aiheuttaman runkomelun L_{pr}m voimakkuus ei ylitä voimassa olevaa määräysarvoa.</i> • Lisätään rautatieasema suojeltavaksi kohteeksi. • Pilaantuneiden maaperän kohteiden tiedot korjataan ajantasaisiksi.
--	--	---	--

	<p>mihin tietolähteisiin ja tietoihin pohjautuen kaavakartalla esitetyt kohteet on valittu. Kaikki esitetyt kohteet eivät ole maaperän tilan tietojärjestelmässä (MATTI), eivätkä MATTI-järjestelmässä olevien kohteiden tiedot ole kaikilta osin ajan tasalla. MATTI-järjestelmä on uudistunut vuoden 2021 alkupuolella ja muutoksia on tapahtunut mm. kohteiden lajiluokat ovat muuttuneet, eikä tekstin kuvaus järjestelmässä olevien kohteiden osalta vastaa täysin nykyistä tilannetta.</p> <p>36. Kaavaehdotuksen kartalla on kaavamääräys mahdollisesti pilaantuneita maa-alueita koskien. Määräyksessä on hyvä huomioida mahdolliset olemassa olevat tutkimukset, maankäytön muutokset sekä mahdollistaa maaperän puhdistaminen myös rakentamistoimenpiteiden yhteydessä. Em. asiat voisi sisällyttää määräykseen esim. seuraavasti: <i>"Kohde, jonka pilaantuneisuus on selvitettävä maankäytön muutoksen, asemakaavoituksen tai rakentamistoimenpiteiden suunnittelun yhteydessä. Pilaantunut alue on tarvittaessa puhdistettava viimeistään rakennustoimenpiteiden yhteydessä."</i></p> <p>Ilmastovaikutukset</p> <p>37. Hinku-kuntana ilmastomuutoksen hillintätoimenpiteiden pitää näkyä Hangon kaupungin toiminnassa, myös sen kaavoitusratkaisuissa. Yleiskaavaehdotuksen selostuksessa ei mainita Hangon kaupungin ilmastotavoitteita. Erillisessä kaavan ilmastovaikutusten arvioinnissa viitataan tavoitteisiin, mutta siinäkin ei peilata kaava-alueen toteutumisen vaikutusta Hangon alueen</p>	<p>saatu ELY-keskukselta ja korjataan kaavaselostukseen.</p> <p>36. Muutetaan kaavamääräystä.</p> <p>37. Kaupungin ilmastotavoitteet kirjataan kaavaselostukseen. HINKU-sitoumuksen osalta kaupunki valitsee keinot, joilla pyrkii kohti tavoitetta. Sitoumuksissa ei ole ohjeistusta/vaatimuksia siitä, miten ilmastomuutoksen hillintätoimenpiteiden tulee näkyä kaupungin kaavoitusratkaisuissa. Lisätään kaavaselostukseen tietoa HINKU-kriteereistä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Lisätään kaavamääräykseen <i>"Kohde, jonka pilaantuneisuus on selvitettävä maankäytön muutoksen, asemakaavoituksen tai rakentamistoimenpiteiden suunnittelun yhteydessä. Pilaantunut alue on tarvittaessa puhdistettava viimeistään rakennustoimenpiteiden yhteydessä."</i> Kaupungin ilmastotavoitteet kirjataan kaavaselostukseen. Lisäksi lisätään kaavaselostukseen tietoa HINKU-kriteereistä.
--	--	---	---

	<p>kasvihuonekaasupäästöihin ja kaupungin ilmastositoumuksiin.</p> <p>38. Kaavan ilmastovaikutusten arviointi on suppea.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tarkastelu toteavaa, kaavaratkaisuja puolustelevaa kuin varsinaista objektiivista vaikutusten arviointia. - Eri ilmastonäkökohtien vaikutusten kokoluokkia ja merkittävyyttä sekä niiden ajoittumista ei käsitellä lainkaan ja laskennallinen tarkastelu puuttuu ilmastovaikutusten arvioinnista. - Arviointiin liittyvät epävarmuustekijät ja taustaoletukset ovat jääneet kuvaamatta. - Arviointiraportissa on ehdotettu yleisellä tasolla useita alueen jatkosuunnittelussa huomioitavia ilmastovaikutuksia lieventäviä ratkaisuja ja toimenpiteitä. - Jää epäselväksi, onko arvioinnin tuloksia pystytty lainkaan hyödyntämään yleiskaavaehdotuksen tarkentamisessa. - Pääosa ilmastovaikutuksiin liittyvistä ratkaisuista siirretään alueen jatkosuunnittelun vastuulle. - Ilmastovaikutusten arvioinnin yhteydessä on viitattu metsän hakkaamisen aiheuttamaan hiilivaraston menetykseen. Se ei tarkastele, miten paljon metsien ja muiden nielujen muutos tulee vaikuttamaan alueen päästöjen ja nielujen taseelle. Arviointi käsittelee myös metsäkadon vaikutusta vain osittain. Kaadettavan puuston ja metsämaaperän muokkaamisen aiheuttaman hiilivaraston menetyksen lisäksi metsäkadon osalta on huomioitava myös alueen rakentamisen myötä tapahtuva maankäytön muutos ja sen vuoksi tulevaisuudessa menetettävä hiilinielu.	<p>38. Ilmastovaikutusten arvioinnissa on käytetty avuksi <i>Kaavoituksen ilmastovaikutukset työkalua</i> (KILVA). Se palvelee huonosti yleiskaavatason suunnittelua. Tarkennetaan ilmastovaikutusten arviointia. Selvitetään, voidaanko kaavaan lisätä yleismääräys ilmastovaikutusten hillintään liittyen. Lisätään epävarmuustekijöitä vaikutusten arviointiin.</p> <p>Yleiskaavan tarkoituksena on yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteen sovittaminen. On luonnollista, että Ilmastovaikutusten arvioinnissa on tuotu esiin jatkosuunnittelussa huomioitavia asioita.</p> <p>Yleiskaavassa esitettyjä aluevarauksia ei esitetä muutettavaksi.</p> <p>Merkitään tiedoksi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tarkennetaan ilmastovaikutusten arviointia. Selvitetään, voidaanko kaavaan lisätä yleismääräys ilmastovaikutusten hillintään liittyen. Lisätään epävarmuustekijöitä vaikutusten arviointiin.
--	---	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> - Teollisuuden TY-1-alueiden laajuuden tarkentamisella voidaan todennäköisesti vähentää merkittävästi metsäkatoa ja edelleen kaavan kielteisiä ilmastovaikutuksia. - Arviointiraportissa esiin nostetusta päästökompensaatiosta ei ole alueiden käytön ratkaisujen yhteydessä juurikaan kokemuksia. - Ilmastovaikutusten arvioinnissa ei tuoda ymmärrettävästi ja laskelmiin pohjautuen esiin liikenteen ja siihen liittyvien kaavaratkaisujen merkitystä alueen päästölähteenä. - Kaavan yhteydessä ei ole käsitelty rakentamisvaiheen ilmastovaikutuksia ja rakennusmateriaalien merkitystä. - Vaikutusten lieventämiseksi kaavassa voitaisiin suosittaa vähähiilisten rakentamiskäytöiden selvittämistä. - Kaavamääräyksissä voitaisiin ohjeistaa rakentamisessa aurinkoenergian passiiviseen ja aktiiviseen hyödyntämiseen kaava-alueen rakennuksissa. - Yleiskaavalla voitaisiin luoda laajemmatkin lähtökohdat vähähiilille energiantuotantoratkaisuille ja ylijäämäenergian hyödyntämiselle suosittelemalla niiden toteutumismahdollisuuksien edistämistä asemakaavoitusvaiheessa. <p>Muuta</p> <p>39. Kaavassa on yleismääräyksenä annettu tuulivoimaloita koskevia määräyksiä, mutta ei ole tarkemmin osoitettu minne tuulivoimaloita on mahdollista rakentaa. Tätä on syytä täydentää, ja ottaa huomioon</p>	<p>Liikennemäärätkin ovat yleiskaavatasolla karkeita arvioita, joten laskelmat eivät voi olla tarkkoja. Ei ole tietoa siitä, miten kuljetusintensiivisten toimialojen yrityksiä alueelle sijoittuu, millä aikavälillä kuljetukset rataverkolla lisääntyvät tai lisääntyvätkö, minkä kokoisilla aluksilla satamaan tullaan, mihin henkilöautoliikenne suuntautuu jne. Laskelmista ei saada kaavaratkaisuun vaikuttavia tuloksia.</p> <p>Käytännössä kaikki Hangon tavaraliikenne tulee muualta Suomesta, joten kuljetusten kannalta Hangon teollisuustoiminnot kannattaa sijoittaa mahdollisimman lähelle kaupungin rajaa, jolloin minimoidaan kuljetusmatkat. Tällöin tosin työmatkaliikenteen päästöt saattavat kasvaa verrattuna sijaintiin lähempänä keskustaa. Jos taas vaihtoehtona on toimintojen sijoittaminen muualle Suomeen, säästetään päästöissä Hangon alueella, mutta aiheutetaan päästöjä jonnekin muualle.</p> <p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>39. Yleismääräykset on lisätty kaavaan Puolustusvoimien lausunnon perusteella. Yleismääräystä voidaan tarkentaa, että tuulivoimaloiden sijoittelu edellyttää tarkempia tutkimuksia toteuttamisedellytyksistä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tarkennetaan yleismääräystä, että tuulivoimaloiden sijoittelu edellyttää tarkempia tutkimuksia toteuttamisedellytyksistä.
--	---	--	---

	<p>tuulivoimaloiden toteuttamisedellytykset myös melun näkökulmasta.</p> <p>40. Kaavaselostuksessa esitetään, että Nicklundsberget on osoitettu MY-alueeksi, koska alue on maisemallisesti arvokas kallioalue ja luonnonympäristön kannalta arvokas. Kaavamääräyksestä ei kuitenkaan käy ilmi, mitä alueella saa tai ei saa tehdä. Kaavamääräyksestä on hyvä käydä ilmi, että aluetta ei saa louhia.</p> <p>41. Tulvariski on huomioitu kaavaehdotuksessa asianmukaisesti.</p> <p>Yhteenveto Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että yleiskaavaehdotus ei esitetyssä muodossaan täytä MRL 39 §:n sisältövaatimuksia, koska:</p> <p>Maakuntakaavan ohjausvaikutus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kaavaehdotuksessa on osoitettu maakuntakaavassa osoitetun teollisuusalueen ulkopuolelle nk. valkoiselle alueelle vaikutuksiltaan maakunnallisesti ja jopa valtakunnallisesti merkittävää teollisuusaluetta, jota perustellaan valtakunnallisesti merkittävän Hangon Sataman toiminta- ja kehittämisedellytyksillä. Maakuntakaavan valkoiselle alueelle voidaan kuitenkin osoittaa vaikutuksiltaan vain paikallisesti merkittävää maankäyttöä. 2. Maakuntakaavan pohjavesialuetta koskevan suunnittelumääräyksen mukaan pohjavesialuetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, etteivät ne vähennä pysyvästi pohjaveden määrää tai heikennä sen laatua. TY-alueiden pohjavesivaikutuksista ei ole riittävästi tietoa, jotta voitaisiin varmistua maakuntakaavan pohjavesimääräyksen toteutumisesta. 	<p>40. Lähtökohtana on ollut alueen säilyttäminen nykyisellään. Louhiminen edellyttäisi maa-aineslain mukaista lupaa.</p> <p>41. Merkitään tiedoksi.</p> <p>-----</p> <p>Yhteenveto</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Seudullisesti ja valtakunnallisesti merkittävät toiminnot tulevat sijoittumaan vetovoimaisimmille paikoille maakuntakaavan mukaisesti. 2. Jatkosuunnittelussa tehdään tarkempia selvityksiä pohjavesialueista, kun selvitystarpeet pystytään paremmin kohdentamaan tietyille alueille. Yleiskaavassa annetut pohjavesialueen ja niiden suojavyöhykkeiden määräykset ohjaavat jatkosuunnittelua. 	
--	---	--	--

	<p>Pohjavedet:</p> <p>3. Esitetyn laajuisen teollisuusalueen kaavoittaminen vedenhankintakäytössä olevalle pohjavesialueelle ei ole pohjaveden suojelun ja Hangon kaupungin vedenhankinnan turvaamisen kannalta perusteltua ottaen huomioon myös maakuntakaavan tarkoitus osoittaa seudullisesti merkittävä toiminta maakuntakaavan mukaiselle teollisuusalueelle.</p> <p>4. Kaavassa osoitetun tieyhteyden osalta suunnittelualueelle tulee asentaa uusia pohjaveden havaintoputkia pohjaveden pinnankorkeuden selvittämiseksi ja virtauskuvan täydentämiseksi. Pohjavesitiedon perusteella tulee arvioida valitun tielinjauksen toteuttamiskelpoisuutta.</p> <p>Liikenteen tarkoituksenmukainen järjestäminen:</p> <p>5. Liikenteellistä ratkaisua ei ole esitetty selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin perustuen. Yleiskaavassa tulee osoittaa uuden tie-/katuyhteyden ja liikennejärjestelyjen parantamistarpeet sekä määrittää niiden ajoitusmääräykset. Liikenneselvitystä ja liikenne-ennustetta tulee tarkistaa yleiskaavaehdotuksen mukaisen maankäytön sekä sataman tuottamien liikennemäärien mukaisiksi.</p>	<p>3. Aluevarausten laajuus tarkentuu asemakaavavaiheessa korttelialueiksi ja muiksi alueiksi. Yleiskaavassa annetut pohjavesialueen ja niiden suojavyöhykkeiden määräykset ohjaavat jatkosuunnittelua. Hangon kaupungin tavoitteena on hakea pysyvää ympäristölupaa tekopohjavesihankkeelle, joka turvaa pohjaveden määrää.</p> <p>4. Jatkosuunnittelussa tehdään tarkempia selvityksiä pohjavesialueista, kun selvitystarpeet pystytään paremmin kohdentamaan tietyille alueille. Yleiskaavassa tielinjaus osoitetaan ohjeellisena, jotta sitä voidaan tarkentuvien selvitysten perusteella vielä muuttaa yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä.</p> <p>5. ELY-keskus on ollut mukana tilaajana ja työn ohjaajana toimenpideselvityksen osalta. Parantamistarpeet ja uuden tieyhteyden perustelut:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nykyinen Koverharintie on huonossa kunnossa, ja raskaan liikenteen merkittävä kasvu edellyttäisi tien rakenteen parantamista • Koverharintiellä eikä Viskontiellä ole pohjavesisuojausta, jolloin liikennemäärän kasvu ja kasvanut onnettomuusriski aiheuttavat nykyistä suuremman pohjaveden pilaantumisriskin • Koverharintien liittymäjärjestelyt valtatielle 25 eivät ole optimaaliset raskaan liikenteen kannalta, eikä liittymässä ole tilaa kääntymiskaistojen	
--	---	---	--

	<p>Luonnonarvojen vaaliminen ja virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Natura-arviointia on täydennettävä. Mikäli heikentävien vaikutusten mahdollisuutta ei voida sulkea pois, on vaikutusten merkittävyys arvioitava luonnonsuojelulain 10 luvun mukaisessa arviointi- ja lausuntomenettelyssä. 7. Lähtökohtana myös on, että Natura-alueet erotetaan suojavyöhykkeellä rakentamiseen osoitetuista alueista, ellei perustellusti muuta osoiteta.	<p>pidentämiselle tai uuden kiihdytyskaistan rakentamiselle</p> <ul style="list-style-type: none"> • raskaan liikenteen lisääntyminen Koverharintiellä heikentäisi Lappohjan taajaman viihtyisyyttä • Viskontien tasoristeys on vaarallinen ja sitä tulee parantaa tai se tulee poistaa • jalankulun ja pyöräilyn olosuhteita alueella tulee parantaa, jotta työmatkaliikenne uudelle teollisuusalueelle on mahdollista kestäväillä kulkutavoilla <p>Liikenneselvityksessä on esitetty liikennemäärätiedot ennustetilanteessa 2040. Niissä on huomioitu yleisen kasvun lisäksi uuden maankäytön liikennetuotokset. Arvioitu työpaikkamäärä on 250–900 työpaikkaa. Matkatuotokset eivät sisällä sataman ajoneuvoliikennettä. Tavoitteena on, että suurin osa sataman maakuljetuksista hoidetaan tulevaisuudessa rautateitse. Täydennetään kaavaselistusta liikenteen osalta.</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Natura-tarvearviointia täydennetään. Ehdotusvaiheessa laaditussa Natura-tarvearvioinnissa on lähdetty siitä, että voimassa oleva yleiskaava mahdollistaa alueen käytön jo nykyisellään. 7. Suojavyöhykkeiden tarve selvitetään Natura-tarvearvioinnin tarkennuksen yhteydessä. Natura-alue rajautuu jo nykytilanteessa Koverharintiehen. Olennaista on, voiko rakentamisella olla vaikutuksia Lappohjanrannan rantakauran tai pulskasantiaisen, kehrääjän tai kangaskiurun elinoloihin ja vaativatko suojelun kohteena olevat lajit Natura-alueen lisäksi suojavyöhykkeitä Natura-alueen ympärille.	<ul style="list-style-type: none"> • Täydennetään kaavaselistusta liikenteen osalta.
--	---	---	---

	8. Koverharintien varren irrallinen TY-1-alue vaikuttaa merkittävästi virkistykseen käytettävän alueen määrään ja laatuun.	8. Koverharintien varren TY-1 alueen kohdalla on voimassa olevassa yleiskaavassa laajempi PTY-aluevaraus, jonka tämä kaavamerkintä korvaa. Virkistyskäytön yhteydet on huomioitu kaavassa alueen molemmin puolin.	
Lausunto 2 Etelä-Suomen Aluehallintovirasto 18.5.2021	<p>1. Lähtökohtana tulee olla, että pohjavesialueelle ei sijoiteta sellaista toimintaa, joka voi vaarantaa pohjaveden laatua ja sitä kautta vaikuttaa talousveden saantiin tai käyttökelpoisuuteen. Teollisuus -ja varastoalueiden sijoittumiseen pohjavesialueella liittyy lisäriski, että toiminta näillä alueilla voi olla hyvin monimuotoista ja muuttua vuosien saatossa, jolloin myös riskit voivat ajan saatossa muuttua.</p> <p>2. Yleiskaavassa tulee olla riittävät kaavamääräykset pohjavesien suojelemiseksi ja ohjaamaan asemakaavojen laadintaa. Asemakaavan laadintavaiheessa saattaa olla käytettävissä uudempaa ja tarkempaa tietoa pohjavesien suojelun varmistamiseen, joita tulee kattavasti hyödyntää asemakaavaa laadittaessa. Tarvittaessa asemakaavavaiheessa tulee tehdä lisäselvityksiä, jotta asemakaavamääräyksillä voidaan riittävästi suojella pohjavesiä.</p> <p>3. Pohjavesialueiden määräksiin olisi tarpeellista lisätä, että pohjavesien saastumisriskin arviointiin tulee käyttää ajantasaista pohjavesitietoa ja tarvittaessa tulee tehdä lisäselvityksiä.</p> <p>4. Merkinnöillä TY-1 ja TY-2 on merkitty teollisuusalueet, jolla ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia. Kaavamerkinnöistä ei ilmene suoraan, mitä ympäristövaatimuksilla tässä yhteydessä tarkoitetaan, mutta kaavaselostuksessa mainitaan pohjavesi. Tämän voisi tuoda esille</p>	<p>1. Lisätutkimuksia tehdään tarvittaessa jatkosuunnittelussa ja kaavamääräyksiä tarkennetaan tarvittaessa näiden pohjalta asemakaavavaiheessa. Pohjavesi- ja suojavyöhykemääräykset ohjaavat maankäytön jatkosuunnittelua ja rakentamista pohjavesialueella.</p> <p>2. Asemakaavavaiheessa tehdään tarvittavia lisäselvityksiä pohjavesistä jatkosuunnittelussa, jolloin selvitykset voidaan tarkemmin kohdentaa tarvittaville alueille.</p> <p>3. Merkitään tiedoksi. Arvioidaan tarve lisätä määräksiin.</p> <p>4. Pohjavesialueen (pv-1) ja pohjavedenottamoiden suojavyöhykkeen (sv-1) määräykset koskevat myös TY-1- ja TY-2-alueita.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Arvioidaan tarve lisätä pohjavesialueiden määräksiin, että pohjavesien saastumisriskin arviointiin tulee käyttää ajantasaista pohjavesitietoa ja tarvittaessa tulee tehdä lisäselvityksiä.

	<p>myös suoraan merkinnöissä. Teollisuustoimintojen muita mahdollisia ympäristöhäiriöitä (esimerkiksi melu, tärinä, haju, pöly) ei ole yleiskaavamääräyksissä mitenkään rajoitettu. Viimeistään asemakaavan laadinnan yhteydessä ympäristöhäiriöiden estämiseen liittyvät kaavamääräykset voivat olla tarpeen haittojen estämiseksi. Teollisuusalueita koskeviin yleiskaavamääräyksiin olisi hyvä lisätä, että asemakaavavaiheessa tulee tarvittaessa tehdä lisäselvityksiä ja antaa määräyksiä ympäristöhaittojen estämiseksi.</p> <p>5. On hyvä, että kaavamerkinnöissä ja -määräyksissä on huomioitu pohjavesimääräysten lisäksi pohjavedenottamoiden suojavyöhykkeet, tie- ja rataliikenteestä aiheutuva meluntorjuntatarve asuntoalueiden kohdalle, mahdollisesti pilaantuneet maa-alueet sekä alueet, johon kattojen hulevedet on imeytettävä.</p>	<p>Aluetta asemakaavoitettaessa tehdään tarvittaessa lisäselvityksiä ja kaavamerkinnot ja -määräykset tarkentuvat. Asemakaavoituksessa arvioidaan aina selvitysten tarve kaavaprosessin alussa. Selvitykset tehdään MRL:n 9 §:n ja MRA 1 §:n mukaisesti.</p> <p>5. Merkitään tiedoksi. On päädytty määräämään melun ja tärinän huomioon ottamisesta yleismääräyksellä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Melun ja tärinän huomioon ottamisesta lisätään määräys yleismääräyksiin.
<p>Lausunto 3 Väylävirasto 23.4.2021</p>	<p>Rautatiet</p> <p>1. Väylävirasto pitää hyvänä, että kaavaehdotuksessa on osoitettu ohjeellisella merkinnällä radan kanssa eritasossa toteutettava uusi tieyhteys valtatie 25 ja Koverharin sataman välille. Nykyisen Krogarsin tasoristeyksen kautta kulkeva tieyhteys (Viskontie) on erikoiskuljetusreitti, joka siirtyy aikanaan uudelle tieyhteydelle. Toteutuessaan uusi tieyhteys mahdollistaa myös alueen tasoristeysturvallisuuden parantamisen Krogarsin (Viskontien) tasoristeyksen poistussa.</p> <p>2. Kaavakartan merkintöjä tulee vielä selkeyttää siten, että uuden tieyhteyden toteutuessa nykyinen Viskontien yhteys Krogarsin tasoristeykseen voidaan poistaa ja TY-2-alueen</p>	<p>1. Merkitään tiedoksi.</p> <p>2. Liikenneviraston selvityksessä ei ole osoitettu toimenpiteitä Krogarsin tasoristeykselle, koska on katsottu, että sen parantaminen tai poisto on tutkittava</p>	

	<p>kulkuyhteys voidaan järjestää uuden tieyhteyden kautta valtatielle 25.</p> <p>3. Kaavaselostukseen oli hyvä lisätä maininta käynnissä olevasta Hyvinkää - Hanko -radan sähköistyksestä, lisätietoja hankkeesta on saatavissa osoitteessa https://vayla.fi/hyvinkaa-hanko.</p> <p>Vesiväylät</p> <p>4. Luonnosvaiheen lausunnossa Väylävirasto on huomauttanut Koverharin väylän, Lappohjan sataman 9,4 m väylän sekä Ekön 4,9 m väylän merkitsemisestä kaavakartalle. Yleiskaavaehdotukseen nämä väylät on lisätty siltä osin kuin ne suunnittelualueelle ulottuvat.</p> <p>5. Yleiskaavan suunnittelualueeseen sisältyvien ranta-alueiden jatkosuunnittelun yhteydessä tulee huomioida alueella sijaitsevat nykyiset Väyläviraston kiinteät merenkulun turvalaitteet (linjataulut) siten, ettei niiden näkyvyyttä merenkulkijoille peitetä.</p> <p>6. Ranta-alueiden jatkosuunnittelussa tulee kiinnittää huomiota vesiliikenteen aiheuttamaan aallokkoon ja rantaerosioon.</p>	<p>kaupungin kanssa maankäytön suunnittelun yhteydessä. Yleiskaavan ja uuden tielinjauksen toimenpideselvityksen yhteydessä (Väylävirasto oli mukana) on pohdittu nykyisen Viskontien liittymän säilyttämistä ViskoTeepakin henkilökunnan liikennettä varten. Henkilökunnan parkkipaikka sijaitsee radan ja maantien välissä, joten sen käyttö ei edellytä tasoristeyksen säilyttämistä. ViskoTeepakin tavaraliikenne kulkisi uutta reittiä, vaikka matka onkin merkittävästi pidempi. Korjataan kaavakartta ja kaavaselostuksessa olevat ristiriitaisuudet.</p> <p>3. Lisätään maininta selostukseen. Kaavamääräyksissä ja -merkinnöissä on varauduttu sähköistykseen liittyvät syöttöaseman sijoittamiseen kaava-alueelle jo kaavaehdotusvaiheessa.</p> <p>4. Merkitään tiedoksi.</p> <p>5. Merkitään tiedoksi. Kirjataan selostukseen, että jatkosuunnittelun yhteydessä tulee huomioida alueella sijaitsevat nykyiset Väyläviraston kiinteät merenkulun turvalaitteet (linjataulut) siten, ettei niiden näkyvyyttä merenkulkijoille peitetä.</p> <p>6. Merkitään tiedoksi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Korjataan kaavakartta ja kaavaselostuksessa olevat ristiriitaisuudet yhteys Krogarsin tasoristeykseen liittyen. • Lisätään kaavaselostukseen maininta käynnissä olevasta Hyvinkää - Hanko -radan sähköistyksestä. • Kirjataan selostukseen, että jatkosuunnittelun yhteydessä tulee huomioida alueella sijaitsevat nykyiset Väyläviraston kiinteät merenkulun turvalaitteet (linjataulut) siten, ettei niiden näkyvyyttä merenkulkijoille peitetä.
<p>Lausunto 4 Uudenmaan liitto 17.5.2021</p>	<p>1. Uudenmaan liitto katsoo, että kaavaehdotukseen tehdyt tarkennukset luonnosvaiheen jälkeen ovat hyviä ja</p>	<p>1. Merkitään tiedoksi.</p>	

	<p>kannatettavia. Uudenmaan liitto toistaa luonnosvaiheessa lausumaansa, että Hangon Koverharin ja Lappohjan alueen yleiskaavan ehdotuksessa esitetty yhdyskuntarakenteen ja sataman kehittäminen on maakunnan alueidenkäytön tavoitteiden mukaista, kunhan alueen suunnittelussa otetaan huomioon ympäristön asettamat reunaehdot.</p> <p>Yleiskaavan aluevaraukset</p> <p>2. Yleiskaavaehdotuksessa osoitetut aluevaraukset ovat pääosin maakuntakaavan mukaisia, mutta teollisuusaluetta on osoitettu voimassa olevan maakuntakaavan teollisuusaluetta laajemmalle alueelle.</p> <p>Taajama-alue</p> <p>3. Lappohjan olemassa olevaan taajamaan osoitetut aluevaraukset ovat maakuntakaavan taajamatoimintojen mukaisia ja ne tukevat alueen erityispiirteitä ja taajaman kehittämistä paikalliskeskukseksi.</p> <p>Teollisuusalueet</p> <p>4. Yleiskaavaehdotuksessa osoitetaan teollisuusalueita, joilla ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia, voimassa olevan maakuntakaavan teollisuusalueen rajausta laajemmalle alueelle.</p> <p>Uudenmaan liitto on luonnosvaiheessa lausunut, että teollisuusaluetta voidaan laajentaa yleiskaavassa satama-alueen ja valtatie 25:n välisellä alueella maakuntakaavan valkoisille alueille nykyistä teollisuusaluevarausta laajemmaksi, jos riittävien selvitysten perusteella voidaan osoittaa ja arvioida, ettei teollisuusaluevarauksella aiheuteta haittaa tai</p>	<p>2. Yleiskaava tarkoittaa maakuntakaavan rajauksia, mutta varsinaiset rakentamiseen tarkoitetut korttelialueet suunnitellaan asemakaavoituksella. Seudullisesti ja valtakunnallisesti merkittävät toiminnot tulevat sijoittumaan vetovoimaisimmille paikoille maakuntakaavan mukaisesti.</p> <p>3. Merkitään tiedoksi.</p> <p>4. Merkitään tiedoksi. Yleiskaava tarkoittaa maakuntakaavan rajauksia, mutta varsinaiset rakentamiseen tarkoitetut korttelialueet suunnitellaan asemakaavoituksella. Seudullisesti ja valtakunnallisesti merkittävät toiminnot tulevat sijoittumaan vetovoimaisimmille paikoille maakuntakaavan mukaisesti.</p>	
--	--	---	--

	<p>riskiä ympäristölle. Teollisuusaluevarausta ja sen toteuttamistapaa tulee jatkosuunnittelussa tarkentaa ja tarpeen mukaan supistaa, jos laadittavien selvitysten ja vaikutusten arviointien johtopäätökset niin osoittavat.</p> <p>5. Teollisuusaluevarausmerkinnän ja sen suunnittelumääräyksen tulee sisältää tarvittavat määräykset toimenpiteille, joilla voidaan ehkäistä tai vähentää ympäristöhaittoja. Teollisuusaluevarauksessa tuleekin käyttää TY-merkintää: teollisuusalue, jolla ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia.</p> <p>6. Yksityiskohtaisemman kaavan kaavaratkaisu voi jossakin määrin poiketa maakuntakaavasta, jos voidaan perustella, ettei heikennetä maakuntakaavan seudullisia tai valtakunnallisia tavoitteita.</p> <p>7. Kaava-aluetta koskevat osittain ristiriitaiset tavoitteet, joiden yhteensovittaminen maankäytön suunnittelussa on haasteellista: radan ja valtatie ansiosta hyvin saavutettavissa olevaa, maakunnallisesti merkittävää satamaa on tärkeää kehittää valtakunnallisestikin ajateltuna. Samalla alueella on kuitenkin monia tärkeitä vaalittavia ympäristön arvoja ml. merkittävät pohjavesivarannot. Uudenmaan liitto katsoo, että teollisuusalueen kehittäminen lähellä satamaa on logistisesti ja taloudellisesti tehokasta. Maakuntakaavassa teollisuusalueen ja sataman merkinnät perustuvat entiseen Koverharin terästehtaan alueeseen ja olemassa olevaan Koverharin syväsatamaan. Teollisuusalueen ja sataman kehittämisessä tulee kuitenkin ottaa huomioon ympäristön asettamat reunaehdot.</p>	<p>5. Kaavaehdotuksessa on käytetty lausunnossakin mainittua TY-merkintää. Rakentamista ohjaavat lisäksi mm. pohjavesialuetta, pohjavedenottamoiden suojavyöhykkeitä ja hulevesien hallintaa koskevat määräykset.</p> <p>6. Merkitään tiedoksi. Laajempien TY-1-alueiden osoittaminen yleiskaavassa ei heikennä maakuntakaavan seudullisten tavoitteiden toteuttamista, eikä valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita.</p> <p>7. Merkitään tiedoksi.</p> <p>Jatkosuunnittelussa tehdään tarvittaessa tarkentavia selvityksiä, kun ne pystytään paremmin kohdentamaan muuttuville alueille.</p>	
--	--	--	--

	<p>8. Uudenmaan liitto katsoo, että tuotannon ja logistiikkatoimintojen korttelialueita tulee kehittää ensisijaisesti voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetuille teollisuusalueille. Teollisuus- ja tuotantoalueiden laajentamiseen uusille rakentamattomille alueille tulee olla perusteltu tarve.</p> <p>9. Kaavassa osoitettujen TY-1 teollisuusaluerausten laajuus on maakuntakaavan yleispiirteisyys huomioon ottaen hyväksyttävä.</p> <p>10. Yleiskaavaehdotuksen kaavamääräyksiä on tarpeellista tarkistaa siten, että pohjaveteen kohdistuvat vaikutukset tulee ottaa tarkemman suunnittelun yhteydessä paremmin huomioon. Asemakaavavaiheessa on tehtävä huolellinen tarkastelu alueelle sijoittuvien toimintojen soveltuvuudesta, sijoittamisesta ja yhteensovittamisesta alueen pohjaveden suojelemiseksi ja sen muodostumisen turvaamiseksi.</p> <p>11. Kaavaselistusta tulee täydentää kaavan suhteella voimassa olevaan maakuntakaavaan ja maakuntakaavaratkaisun mukaisuuteen sekä perusteluilla maakuntakaavasta poikkeamiseen.</p> <p>Pohjavedet</p> <p>12. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee rakentamista ja muuta maankäyttöä ohjata siten, että ei vaaranneta pohjaveden laatua ja määrää.</p> <p>13. Vaikka yleiskaavan selostuksessa on mainittu kaava-alueella olevat vedenhankinnan kannalta tärkeät pohjavesialueet, ei siinä kuitenkaan todeta, että kaava-alueen pohjavesialueista Sandö-Grönvik sekä Isolähde ovat 1 E-alueen pohjavesialueita, eli</p>	<p>8. Maakunnallisesti tai valtakunnallisesti merkittävät tuotantolaitokset ja logistiikkatoiminnot todennäköisesti sijoittuvat pääväylien varsille ja sataman läheisyyteen maakuntakaavan mukaisille teollisuusalueille. Korttelialueiden käyttötarkoituksmerkinnät tarkentuvat asemakaavoituksella.</p> <p>9. Merkitään tiedoksi.</p> <p>10. Asemakaavoituksen yhteydessä arvioidaan tarkemmat selvitystarpeet. Pohjavesialueita ja vedenottamoita koskevat kaavamääräykset yhdessä yleismääräysten kanssa ohjaavat huomioimaan pohjaveden laadullisen ja määrällisen suojelun.</p> <p>11. Lisätään perustelut kaavaselistukseen.</p> <p>12. Yleiskaavaehdotuksessa on annettu pohjavesimääräykset ja pohjavedenottamoiden suojavyöhykettä koskevat määräykset ja yleismääräykset.</p> <p>13. Täydennetään selostusta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kaavaselistukseen lisätään perustelut maakuntakaavasta poikkeamiseen. • Selostusta täydennetään lisäyksellä, että kaava-alueen pohjavesialueista Sandö-Grönvik sekä Isolähde ovat 1 E-alueen pohjavesialueita, eli vedenhankintaa varten tärkeitä pohjavesialueita, joista
--	---	--	---

	<p>vedenhankintaa varten tärkeitä pohjavesialueita, joista pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen.</p> <p>14. Yleismääräyksissä pohjavesiä koskeissa suunnittelumääräyksessä ei oteta kantaa tarvittaviin suojaetäisyyksiin. Suunnittelumääräykseen on tarpeellista lisätä maininta siitä, että jatkosuunnittelussa tulee selvittää tarkemmin pohjavesiin kohdistuvat vaikutukset, sekä esittää asianmukaiset ja riittävät pohjaveden turvaamista koskevat toimenpiteet ja suojaetäisyydet. Erityisesti 1 E-luokkaan kuuluvien pohjavesien osalta tulisi varmistaa, että pohjaveden laatuun tai määrään ei kohdistu sellaisia muutoksia, joilla olisi vaikutusta pohjaveden ylläpitämiin pintavesi- ja maaekosysteemeihin.</p> <p>Liikenne ja liikkuminen</p> <p>15. Luonnosvaiheen lausunnossa Uudenmaan liiton esille tuodut asiat raskaan liikenteen suuntautumisen selvittämisestä on huomioitu kaavatyön yhteydessä. Satama ja teollisuusalue sijaitsevat liikenteellisesti hyvin saavutettavassa paikassa: alueella on syväväylä, raideyhteys ja valtatie. Teollisuusalueen sijainti lähellä satamaa on logistisesti ja taloudellisesti tehokasta. Uuden kokoojakadun sataman ja valtatie 25 välille toteuttaminen on kannatettavaa. Se luo liikenteen ja pohjaveden suojelun kannalta turvallisen yhteyden satamalle ja teollisuusalueelle.</p> <p>16. Sataman kuljetuksista valtaosa kulkee valtatie 25 itään, jolloin vanha Koverharintie on suorin reitti satamakuljetuksille. Uusi tie palvelee tällöin paremmin teollisuusaluetta kuin satamaa. Sataman kuljetukset tulevat todennäköisesti jatkossakin hyödyntämään</p>	<p>14. MRL 35 §:n mukaisesti yleiskaavan tarkoituksena on yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteen sovittaminen Yleiskaavassa on siten riittävät ja asianmukaiset kaavamerkinnot ja -määräykset pohjavesien suojelua koskien. Laki edellyttää, että lisäselvitykset tehdään asemakaavavaiheessa.</p> <p>15. Merkitään tiedoksi.</p> <p>16. Tavoitteena on ohjata myös sataman kuljetukset uudelle tieyhteydelle, ja Koverharintie rauhoitetaan raskaalta liikenteeltä. Tähän voidaan vaikuttaa liikennesuunnittelun keinoin. Hyvinkää-Hanko-radan sähköistyksen myötä suurin osa</p>	<p>pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen.</p>
--	--	--	---

	<p>vanhaa Koverharintietä, jolloin myös tämän tien toimivuudesta ja turvallisuudesta tulee huolehtia.</p> <p>Ympäristön erityisarvot ja viherrakenne Luonnosvaiheessa Uudenmaan liitto on lausunut aiheesta mm., että: Ympäristön arvojen selvittäminen sekä niiden vaikutusten arviointi yleiskaavan kaavaratkaisujen suhteen on tehtävä erityisen huolellisesti.</p> <p>17. Kaavaselostuksessa todetaan, että tärkeimmät luontoalueet on suojeltu kaavalla. Selostuksessa ei kuitenkaan käy ilmi, minkälaisiin arviointeihin ja niihin liittyviin johtopäätöksiin esitetty päätelmä perustuu.</p> <p>18. Uuden teollisuusalueen läpi kulkeva ekologinen yhteys tulee osoittaa alueena, tarkkaa linjausta ja riittävää pinta-alaa ei voi jättää tarkemmassa suunnittelussa ratkaistavaksi. Näin varmistetaan, että yhteys todella toimii ekologisena yhteytenä. Ekologisen yhteyden osalta yleiskaava ei ole maakuntakaavan mukainen. Voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitettu viheryhteystarvemerkinä on sijainniltaan yleispiirteinen ja tällä kapealla kannaksella se tulee ottaa huomioon myös tässä yleiskaavassa. Yhteyden tarkastelu ei ole mukana yleiskaava-alueen luontoselvityksiä -raportissa (2017), eikä yleiskaavan aineistoissa esitetyissä asemakaavan luontoselvityksissä. Hankoniemen kannaksen kapeikossa maakunnallisesti merkittävän ekologisen yhteyden turvaamiseksi on yleiskaavassa osoitettava sen sijainti ja laajuus. Nyt kaavan selostuksessa siihen viitataan ainoastaan kaavan tavoitteissa ja valtakunnallisten tavoitteiden huomioon ottamisessa sekä</p>	<p>sataman maakuljetuksista hoidetaan rautateitse, joten satamaan suuntautuvan raskaan liikenteen määrä on maltillinen.</p> <p>17. Luontoalueiden merkinnät perustuvat laadittuun luontoselvitykseen. Täydennetään kaavaselostusta.</p> <p>18. Ekologinen yhteys on osoitettu osin maa- ja metsätalousvaltaisena alueena ja osin suojaviheralueena. Rajaus noudattaa voimassa olevaa asemakaavaa ja lisäksi M-alue laajentaa tätä yhteyttä. Lisätään maininta ekologisesta yhteydestä kaavamääräyksiin siten, että EV muutetaan EV-1-alueeksi, jonka määräykseen lisätään: Alue toimii ekologisena yhteytenä.</p> <p>Maakuntakaavassa viheryhteystarvemerkinä sijaitsee vt 25 pohjoispuolella ja ylittää valtatieen vasta puolustusvoimien harjoitusalueen länsipuolella. Maakuntakaavan selostuksen mukaan viheryhteystarvemerkinä on luonteeltaan kehittämisperiaatemerkinä, eikä sen tarkkaa sijaintia ja leveyttä määritellä maakuntakaavassa. Viheryhteydellä osoitetaan alueelle kohdistuva alueiden käytön periaate, jonka alueellinen ulottuvuus osoitetaan vain merkinnän pituussuunnassa, tässä tapauksessa Spjutsböle-Hyltamalmen-</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kaavaselostusta täydennetään, minkälaisiin arviointeihin ja niihin liittyviin johtopäätöksiin tärkeimpiä luontoalueita koskeva ratkaisu perustuu. • Kaavamääräykseen lisätään maininta ekologisesta yhteydestä siten, että EV muutetaan EV-1-alueeksi, jonka määräykseen lisätään: Alue toimii ekologisena yhteytenä.
--	---	---	--

	<p>muutoin vain vaikutusten arvioinnissa muodossa: "Uuden teollisuusalueen halki tulee tarkemmassa suunnittelussa jättää riittävä ekologinen yhteys".</p> <p>Luonnoksen jälkeen tehdyissä muutoksissa kaavaslostuksessa on todettu viheryhteystarve-merkinnän korvaaminen M- ja EV-merkinnöillä, mikä ei riittävästi turvaa yhteyden säilymistä.</p> <p>Voimassa olevassa maakuntakaavassa ja Länsi-Uudenmaan hyväksytyssä vaihemaakuntakaavassa viheryhteystarvemerkinä sijaitsee hieman eri kohdassa. Yleinen periaate kuitenkin on, että kapeikossa ekologinen yhteys tulee saada toimimaan mahdollisimman laadukkaana. Kaavaehdotuksen merkinnät eivät riitä tähän, eikä kaavaslostuksessa perustella, miten kaavaratkaisussa on otettu huomioon ekologinen yhteys tai miksi maakuntakaavasta poiketaan.</p> <p>Kaavaslostusta on edelleen syytä täydentää luontoalueiden huomioon ottamisen osalta, jotta siitä käy ilmi, minkälaisiin arviointeihin ja niihin liittyviin johtopäätöksiin esitetyt päätelmät perustuvat.</p> <p>Kulttuuriympäristö</p> <p>19. Uudenmaan liitto katsoo, että museoviranomaisten kanssa yhteistyössä tehty alueen muinaisjäännostien sekä sotahistorian kulttuuriiperintökohteiden inventointi sekä Lappohjan taajaman rakennusinventointi ovat antaneet hyvät lähtökohdat alueen valtakunnallisesti, maakunnallisesti sekä paikallisesti merkittävien kulttuuriympäristön arvojen tunnistamiseen sekä kaavamerkinnöille- ja määräyksille. Kaavaslostusta on kuitenkin täydennettävä</p>	<p>Grabbskog-alueen ja Hankoniemen välillä. Yhteyden tarkka sijainti ja leveys maastossa jäävät yksityiskohtaisemman suunnittelun ratkaistaviksi. Periaatteellisen luonteensa vuoksi ei viheryhteystarve ole merkintänä kannanotto tarvittavista aluetarpeista. Siksi merkintä esitetään koko kaava-alueella samanlaisena, vaikka jokainen merkintä toteutuu yksityiskohtaisemman suunnittelun kautta yksityiskohdiltaan erilaisena. Maakuntakaavan perusteluissa ei viitata, että merkintä tulisi toteuttaa juuri tämän yleiskaavan alueella, eikä se maakuntakaavakartassa viittaa tähän yleiskaava-alueeseen. Puolustusvoimien harjoittelualue rajoittaa kaavan lounaispuolisen alueen käyttöä virkistykseen. Ekologisena yhteytenä se toimii, vaikka kaventuukin asemakaavoitetun alueen kohdalla. Yleiskaava ei ole maakuntakaavan vastainen.</p> <p>19. Kaavaan merkittävistä kohteista on käyty museoviranomaisen kanssa neuvottelu, ja merkinnät perustuvat laadittuun arkeologiseen selvitykseen ja museoviraston esiin tuomaan tarpeeseen. Tarkennetaan kaavaslostusta rakennussuojelun osalta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tarkennetaan kaavaslostusta kriteereillä, joiden perusteella kohteet on osoitettu kaavassa suojelukohteena.
--	--	---	---

	<p>kriteereillä, joiden perusteella kohteet on osoitettu kaavassa suojelukohteena.</p> <p>Ilmastovaikutusten arviointi</p> <p>20. Ilmastovaikutusten osalta kaavaehdotuksen päästövaikutuksia ja mahdollisia päästöjen hillintäkeinoja on tuotu esiin monipuolisesti, mutta osin pintapuolisesti. Kaavaehdotuksen keskeinen suora vaikutus kasvihuonekaasupäästöihin liittyy kaava-alueelta raivattavaan metsäalaa, joka vastaa noin neljännessä koko Uudenmaan alueella vuosittain menetettävästä metsäpinta-alasta. Rakentamisen alle jäävä metsäala menetetään pysyvästi, joten päästötaseessa tulisi huomioida myös puuston ja maaperän menetetty hiilinielu ja metsän raivauksen yhteydessä energiaksi hyödynnettävän biomassan hiilivarasto. Hiilinielun menetys kumuloituu koko sille ajalle, jolloin maa-alue on pois metsätalouskäytöstä.</p> <p>21. Alueelle sijoittuva toiminta antaa hyvät mahdollisuudet hukkalämmön hyödyntämiseen, kuten ilmastovaikutuksen arvioinnissa todetaan. Tämä on ensisijainen keino alueen energian kulutukseen liittyvien päästöjen hallintaan.</p> <p>22. Ilmastomuutokseen sopeutumisen osalta keskeinen huolenaihe ovat muutokset pohjaveden muodostumisessa läpäisemättömän pinta-alan lisääntyessä. Ilmastovaikutuksen arvioinnissa todetaan oikein, että ilmastomuutoksen vaikutukset yhdessä maankäytön muutosten kanssa lisäävät pohjaveden pilaantumisriskiä.</p>	<p>20. Hangon kaupungin tavoitteena on kehittää sataman läheisyydessä maankäyttöä elinkeinotoimintaan, eikä maa- ja metsätalouteen. Yleiskaavalla edistetään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti koko maan monikeskuksisen, verkottuvan ja hyviin yhteyksiin perustuvan aluerakenteen hyödyntämistä, ja eri alueiden elinvoiman ja vahvuuksien tukemista. Yleiskaavalla luodaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi valtakunnallisten ja kansainvälisten liikenneyhteyksien äärellä. Lisäksi yleiskaavalla varmistetaan edellytykset tavara- ja henkilöliikenteen solmukohtien toimivuudelle. Sataman läheinen alue ei ole ensisijainen hiilinieluna säilytettävä alue.</p> <p>21. Merkitään tiedoksi.</p> <p>22. Pohjaveden määrä on tavoitteena turvata tekopohjavesihankkeen avulla. Pohjaveden pilaantumisriskeihin voidaan vielä vaikuttaa asemakaavoituksella, jossa suunnitellaan rakentamiseen tarkoitettut alueet ja rakentamattomaksi jäävät alueet tarkemmin. Lisäksi pohjavesisuojausten toteuttaminen uudelle tieyhteydelle lieventää pohjavesiin kohdistuvia riskejä suhteessa nykytilanteeseen, sillä Koverharintiellä ja</p>	
--	---	--	--

	23. Uudenmaan liitto katsoo, että yleiskaavaehdotukseen tulee tehdä lausunnossa esitetyt täydennykset ja tarkennukset ennen kuin se voidaan viedä hyväksymiskäsittelyyn.	Viskontiellä ei ole nykytilanteessa lainkaan pohjavesisuojauksia. 23. Merkitään tiedoksi.	
Lausunto 5 TUKES 27.4.2021	<p>Alueella sijaitsee kaksi Tukesin valvonnassa olevaa kohdetta, jotka harjoittavat vaarallisten kemikaalien laajamittaista käsittelyä ja varastointia: Oy ViskoTeepak Ab ja Adven Oy, joka toimii ViskoTeepakin lämpökeskuksena.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tukesin näkemyksen mukaan T/kem-kaavamerkintä olisi parempi ja yksiselitteisempi kuin TY-2 Tukesin valvonnassa olevien kohteiden kaavamerkinnäksi. 2. TY-2 kaavamerkinnän viittaus ympäristölupaan on mielestämme harhaanjohtava, koska Oy ViskoTeepak Ab:n ja Adven Oy:n toiminta edellyttää myös Tukesin kemikaaliturvallisuuslupaa. 3. Ehdotuksessa oleva kaavamerkintä heikentänee yritysten laajenemismahdollisuuksia ja toiminnankehittämistä. Tukesin valvonnan kannalta olisi parasta, että kaava on selkeä ja yksityiskohtaisemmat vaatimukset määritettäisiin ympäristöluvassa ja Tukesin kemikaaliturvallisuusluvassa. Tukesin luvassa tarkastellaan erityisesti onnettomuuksien vaikutusta ympäristöön, ihmisiin ja omaisuuteen. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. T/kem-merkintää ei voida osoittaa pohjavesialueelle. Tästä syystä yleiskaavaehdotuksessa on osoitettu tiedossa olevat vaarallisia kemikaaleja käyttävät kohteet TY-2 merkinnällä. 2. Lisätään TY-2-määräykseen maininta myös kemikaaliturvallisuusluvasta. 3. Kaavoituksen tavoite on yhteneväinen Tukesin lausunnon kanssa. Muutetaan TY-2 kaavamääräys muotoon: <i>Alue on tarkoitettu asemakaavoitettavaksi. Tarvittaessa toiminnan vaatiman ympäristöluvan ja/tai kemikaaliturvallisuusluvassa myöntämisen edellytykset arvioidaan erillisessä lupamenettelyssä ja toiminnasta aiheutuvia haittoja rajoitetaan lupamääräyksillä. Teollisuusalueille saa pääkäyttötarkoituksen mukaisen toiminnan lisäksi sijoittaa sähköasemia, puistomuuntamoita, jätevedenpumppaamoja ja muita yhdyskuntateknisen huollon edellyttämiä rakenteita sekä suojaviheralueita.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Lisätään TY-2-määräykseen maininta kemikaaliturvallisuusluvasta. • Muutetaan TY-2 kaavamääräys muotoon: <i>Alue on tarkoitettu asemakaavoitettavaksi. Tarvittaessa toiminnan vaatiman ympäristöluvan ja/tai kemikaaliturvallisuusluvassa myöntämisen edellytykset arvioidaan erillisessä lupamenettelyssä ja toiminnasta aiheutuvia haittoja rajoitetaan lupamääräyksillä. Teollisuusalueille saa pääkäyttötarkoituksen mukaisen toiminnan lisäksi sijoittaa sähköasemia, puistomuuntamoita, jätevedenpumppaamoja ja muita yhdyskuntateknisen huollon edellyttämiä rakenteita sekä suojaviheralueita.</i>
Lausunto 6	1. Yleiskaava alueella sijaitsee suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavia	1. Täydennetään kaavaselistusta suuronnettomuusvaaran riskillä ja	<ul style="list-style-type: none"> • Täydennetään kaavaselistusta suuronnettomuusvaaran riskillä ja

<p>Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos 1.4.2021</p>	<p>laitoksia (Visko teepak Oy Ab sekä Adven Oy, Viskontie 38, Seveso II -direktiivin mukaisia laitoksia) ns. konsultointivyöhykkeellä. Kaavoitusviranomaisten on maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön perusteella selvitettävä kaavan laadinnan yhteydessä rakentamisen vaikutukset. Selvitettaviin asioihin kuuluvat lähellä olevissa kemikaali- ja räjähdekohteissa mahdollisten onnettomuuksien vaikutukset. Yleiskaavassa ei ole otettu lainkaan huomioon suuronnettomuusvaarallisten laitoksien sijaintia.</p> <p>2. Suuronnettomuusvaarallisten laitosten kohdalla kaavamerkintänä tulisi uusissa kaavoissa johdonmukaisesti käyttää T/kem-merkintää.</p> <p>3. Herkkien toimintojen osalta tulee konsultointivyöhykkeiden alueilla ajantasaistaa kaavamerkintöjä ja kaavamääräysten sisältöä. Erityisesti tulee huolehtia siitä, että onnettomuusriskille altistuvien henkilöiden määrä ei pääse kasvamaan merkittävästi.</p>	<p>täydennetään niiden perusteella kaavan vaikutusten arviointia.</p> <p>2. T/kem ei ole pohjavesialueen takia mahdollinen merkintä. (ks. Tukesille annettu vastine edellä)</p> <p>3. Merkitään tiedoksi jatkosuunnittelua varten.</p>	<p>täydennetään niiden perusteella kaavan vaikutusten arviointia.</p>
<p>Lausunto 7 Länsi-Uudenmaan museo 18.5.2021</p>	<p>1. Aiemmin 6.4.2018 antamassaan lausunnossa museolla ei ollut huomautettavaa kaavaluonnoksen yleislinjauksiin. Museo edellytti kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alueiden ja kohteiden merkintätapojen selkiyttämistä ja määräysten tarkentamista. Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta lausunnonantaja oli tuolloin vielä Museovirasto. Museo toteaa nyt rakennetun kulttuuriympäristön ja rakennussuojelun asioiden osalta, että osa aiemman lausunnon kommentaista on huomioitu. Rakennetun kulttuuriympäristön kohteille on lisätty yksilöivät indeksinumerot kaavaan ja kaavaslostukseen, mistä löytyy myös</p>	<p>1. Merkitään tiedoksi.</p>	

	<p>kohdeluettelo, ja kulttuurihistoriallisesti ja kyläkuvallisesti arvokkaat alueet on nimetty ja numeroitu ja niiden merkintätapoja täsmennetty, mikä helpottaa kaavan lukemista. Lisäksi merkintöjen määräystekstejä on tarkennettu. Tehdyt muutokset ja lisäykset ovat kannatettavia.</p> <p>Suojelukohteita osoittavan sr-1-merkinnän osalta museo toteaa, että merkintä ja sen määräystekstin sisältö ovat asianmukaiset.</p> <p>2. Museo huomauttaa, että kaavassa on kohteita, jotka on kaavaa varten laaditussa "Lappohjan rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnissa" osoitettu historiallisesti ja rakennushistoriallisesti arvokkaiksi, ei ole osoitettu kaavakartalla suojeltaviksi. --- Museo katsookin, että tehty ratkaisu eli osan kohteista jättäminen kaavassa ilman suojelumerkintää, tulee perustella asianmukaisesti ja hyväksyttävästi, tai korjata niin, että suojelumerkinnät osoitetaan myös kaavakartalla laaditun inventoinnin ja sen yhteydessä tehdyn arvotuksen mukaisesti. Vaikutusten arvioinnissa puolestaan todetaan, että rakennetun kulttuuriympäristön kohteista merkittävimmät on osoitettu kaavassa sr-1-merkinnöin, mutta miten valikoimaan on päädytty, jos se ei ole sama kuin inventoinnissa, ei ole esitetty.</p> <p>3. Suojelumerkinnät puuttuvat kokonaan mm. rautatieaseman rakennuksilta ja asemapäällikön talolta, jotka ovat historiallisesti ja rakennushistoriallisesti arvokkaat ja hyvin säilyneet. Inventoinnissa arvokkaiksi osoitettuja kohteita, joilta puuttuu kaavan suojelumerkintä, on useita myös mm. Hietaniementien varressa alueella, jonne kyläkuvallisesti arvokkaan alueen vinorasterimerkintä ei ylety. Suojelun</p>	<p>2. Lisätään sr-merkintöjä seitsemälle kohteelle inventoinnin mukaisesti.</p> <p>3. Lisätään suojelumerkinnät myös rautatierakennuksille.</p> <p>Arvioidaan rasterimerkinnän laajuus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lisätään sr-merkintöjä seitsemälle kohteelle inventoinnin mukaisesti. • Lisätään suojelumerkinnät myös rautatierakennuksille ja arvioidaan rasterimerkinnän laajuus.
--	---	---	---

	<p>poisjättäminen tulee perustella tai merkinnät lisätä.</p> <p>4. Vinorasterimerkinnällä on kaavaehdotuksessa osoitettu ne rakennetun kulttuuriympäristön alueet, jotka on arvotettu inventoinnissa kyläkuvallisesti arvokkaiksi ja säilytettäviksi. Indeksit ja alueiden nimet olisi hyvä lisätä myös kaavamääräyksiin. Alueita on kolme ja ne on nimetty kaavaselistuksen sivulla 27: SK-1 "Torin ympäristö ja Hietaniementien varsi", SK-2 "Rautatieasema" ja SK-3 "Lappohjan koillisosa". Kaavakartalta yksilöivät indeksit puuttuvat, mutta alueiden rajaukset ovat "Lappohjan rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnin" mukaiset.</p> <p>Alueita osoittavan vinorasterimerkinnän määräystekstiin voisi lisätä maininnan, jonka mukaan alueen vanha, inventoinnissa historiallisesti ja rakennushistoriallisesti huomioitu arvokas rakennuskanta tulee säilyttää /pyrkiä ensisijaisesti säilyttämään. Lisäys olisi perusteltu etenkin, jos kaikille inventoinnissa arvokkaiksi osoitetuille kohteille ei lisätä erillistä suojelumerkintää.</p> <p>5. Kaavaan tulee lisätä maininta siitä, että suurin osa suunnittelualueesta on maakuntakaavassa osoitettua maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä. Mieluiten asia tulee osoittaa aluerajauksena kaavakartalla. Museo mainitsi asiasta jo aiemmassa lausunnossaan, mutta lisäystä ei ole tehty.</p> <p>6. Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta museo toteaa, että muinaisjäännökset ja muut kulttuuriperintökohteet on otettu kaavan valmistelussa riittävällä tavalla huomioon. Kaava-alueella on tehty vuonna 2016 sekä maa- että merialueiden arkeologinen inventointi. Myös Museoviraston kaavaluonnokseen 17.4.2018 antamassaan</p>	<p>4. Indeksoidaan aluekokonaisuudet ja tarkennetaan kaavamääräystä tarpeellisin osin.</p> <p>5. Lisätään maininta ja rajaus maakunnallisesti merkittävästä kulttuuriympäristöstä kaavaselistukseen.</p> <p>6. Merkitään tiedoksi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Indeksoidaan rakennetun kulttuuriympäristön aluekokonaisuudet ja tarkennetaan kaavamääräystä tarpeellisin osin. • Lisätään maininta ja rajaus maakunnallisesti merkittävästä kulttuuriympäristöstä kaavaselistukseen.
--	--	--	--

	<p>lausunnossa esittämät muutokset on pääosin huomioitu.</p> <p>7. Kiinteä muinaisjäänös on myös vedenalainen hylkykohde Antonia (mjrek 1341), joka kuitenkin kaavaselostuksessa on merkitty muuksi kulttuuriperintökohteeksi. Kaavakarttaan kohde on merkitty oikein kiinteäksi muinaisjäänökseksi (merkintä sm-1). Kohteen status on syytä muuttaa myös kaavaselostukseen.</p> <p>8. Kaavaehdotuksen valmistumisen jälkeen kaava-alueella on tehty Koverharin satama-alueen muutostöihin liittyvä uusi vedenalaisinventointi (SubZone Oy 2021, inventointiraportti lausunnon liitteenä), jonka yhteydessä on Korverharista LS-alueelta löytynyt entuudestaan tuntematon hylky Tvärminne Storfjärden 2 (mjrek. 1000040981). Lisätietoa hylystä löytyy Museoviraston ylläpitämästä muinaisjäänösrekisteristä: https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.1000040981. Hylky tulee merkitä kaavakarttaan sm-merkinnällä ja siihen tulee yhdistää seuraava kaavamääräys: Muinaismuistolaila rauhoitettu muinaisjäänös (hylky). Alueelle saa rakentaa sen jälkeen, kun hylky on museoviranomaisen (Museovirasto) edellyttämällä tavalla riittävästi tutkittu. Tämä hylky on tarpeen mainita myös kaavaselostuksessa ja inventointiraportti on syytä liittää kaavaselostuksen lähteisiin.</p> <p>9. Sotahistoriallisten kohteiden kaavamääräykseen on edelleen syytä lisätä maininta: <i>Alueella olevat sotahistorialliset rakenteet on säilytettävä. Suuremmista kohdetta koskevista suunnitelmista tulee neuvotella museoviranomaisen (Länsi-Uudenmaan museo) kanssa.</i></p>	<p>7. Muutetaan status kaavaselostuksessa muinaisjäänökseksi.</p> <p>8. Lisätään uusi hylkykohde kaavakartalle ja selostukseen.</p> <p>Lisätään inventointiraportin tiedot kaavaselostuksen lähteisiin ja selvityksiin.</p> <p>9. Muutetaan muun kulttuuriperintökohteen kaavamääräys muotoon: <i>Alueella olevat sotahistorialliset rakenteet on säilytettävä. Suuremmista kohdetta koskevista suunnitelmista tulee neuvotella toimivaltaisen museoviranomaisen kanssa. Kohteet on numeroitu kaavakartalle</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Muutetaan status kaavaselostuksessa muinaisjäänökseksi. • Lisätään uusi hylkykohde kaavakartalle ja selostukseen ja lisätään inventointiraportin tiedot kaavaselostuksen lähteisiin ja selvityksiin. • Muutetaan muun kulttuuriperintökohteen kaavamääräys muotoon: <i>Alueella olevat sotahistorialliset rakenteet on säilytettävä. Suuremmista kohdetta koskevista suunnitelmista tulee neuvotella toimivaltaisen museoviranomaisen kanssa. Kohteet on numeroitu kaavakartalle</i>
--	---	---	--

	<p>10. Arkeologisia kulttuuriperintökohteita koskevissa kaavamääräyksissä on suositeltavaa tarkentaa termiä museoviranomainen seuraavasti: <u>Maalla olevat muinaisjäänökset:</u> <i>Aluetta koskevista tai siihen liittyvistä suunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen (Länsi-Uudenmaan museo) lausunto.</i> <u>Maalla olevat muut kulttuuriperintökohteet:</u> <i>Merkinnällä on osoitettu alueella olevat kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet, joilla on sotahistoriallisia rakenteita. Aluetta koskevista suuremmista rakennushankkeista on neuvoteltava museoviranomaisen (Länsi-Uudenmaan museo) kanssa. Kohteet on numeroitu kaavakartalle kaavaselostuksessa esitetyn luettelon mukaisesti.</i> <u>Vedenalaiset muinaisjäänökset:</u> <i>Muinaismuistolailla (29511963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös (hylky). Alueelle saa rakentaa satamarakenteita sen jälkeen, kun hylky on museoviranomaisen (Museovirasto) edellyttämällä tavalla riittävästi tutkittu.</i></p>	<p><i>kaavaselostuksessa esitetyn luettelon mukaisesti.</i></p> <p>10. Muutetaan lausuntopyynnön vaatimus muotoon: <u>toimivaltaisen museoviranomaisen lausunto.</u></p>	<p><i>kaavaselostuksessa esitetyn luettelon mukaisesti.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Muutetaan lausuntopyynnön vaatimus muotoon: <u>toimivaltaisen museoviranomaisen lausunto.</u>
<p>Lausunto 8 Hangon museo 19.5.2021</p>	<p>1. Kaavaselostuksessa on kiitettävästi otettu huomioon sekä rakennettua että luontoympäristöä.</p> <p>2. Vuonna 2017 tehty pintapuolinen rakennusinventointi on perustana yleiskaavassa ehdotetuille suojelluille rakennuksille. Kaavaselostuksesta ei nyt selviä miksi tietyt objektit on suojeltu ja toiset eivät. Esimerkiksi Lappohjan rautatieasemaa ja asemapäällikön taloa ei ole ehdotettu suojeltavaksi. Tätä listaa pitäisi käydä tarkemmin läpi Länsi-Uudenmaan museon ja Hangon museon edustajien kanssa.</p>	<p>1. Merkitään tiedoksi.</p> <p>2. Lisätään sr-merkintöjä rakennuskohteelle inventoinnin mukaisesti ml. rautatierakennukset.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lisätään sr-merkintöjä rakennuskohteelle inventoinnin mukaisesti ml. rautatierakennukset.

	<p>3. Lappohjan historiasta ei ole tehty tarkempaa selvitystä, ja täten ovat tiedot osittain puutteellisia.</p> <p>4. Toisen maailmansodan aikaisia varustuksia löytyy alueelta runsaasti, ja kuten mainittu kaavaselostuksessa, kaikkia ei voi säästää. Ne on inventoitu 2016, ja osa on päätetty säilyttämään muistuttamaan toisen maailmansodan aikaisista tapahtumista Hangon rintamalla.</p> <p>5. Kaavasta ei löydy merkintää Koverharin muistomerkistä, joka paljastettiin 2016. Muistomerkillä on suuri merkitys erityisesti Koverharissa työskennelleille ja kaikille lappohjalaisille.</p> <p>6. Mahdollisessa rakentamisessa tulee ottaa huomioon rakennusten soveltuminen ympäristöön lähinnä mereltä katsoen ja vieressä olevaan Natura 2000 -alueeseen.</p>	<p>3. Lappohjan alueen kehittäminen jatkuu nykyisen rakenteen ja voimassa olevien asemakaavojen kehittämisperiaatteiden pohjalta. Alue on pääasiassa jo asemakaavoitettu. Yleiskaavan kehittämistavoitteet liittyvät pääasiassa sataman ja teollisuusalueiden kehittämiseen.</p> <p>4. Sotahistoriallisten kohteiden merkinnät on sovittu yhdessä museoviranomaisen kanssa.</p> <p>5. Muistomerkkejä, patsaita tai taideteokset ei merkitä yleiskaavaan. Merkinnän tarvetta voidaan harkita asemakaavoituksen yhteydessä.</p> <p>6. Merkitään tiedoksi jatkosuunnittelua varten.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Merkitään tiedoksi jatkosuunnittelua varten mahdollisen rakentamisen soveltumisesta ympäristöön lähinnä mereltä katsoen ja vieressä olevaan Natura 2000 -alueeseen.
<p>Lausunto 9 Hangon Vesi 20.5.2021</p>	<p>1. Yleiskaavaehdotuksessa on huomioitu valmistelussa esiin tulleet vesihuoltoon liittyvät asiat pääosin hyvin. Kaavakartan mukainen M-1-aluemerkintä on tärkeä Hangon Vedelle, koska tekopohjavesihanke on vasta koevaiheessa, joten imeytykseen tarvittavien alueiden rajaaminen on tässä vaiheessa vaikeaa.</p> <p>2. Kaavakartan luo-1-merkintä mahdollistaa ajoyhteyksien rakentamien korttelialueille, mutta osassa sen rajaamalla alueella sijaitsee jo olemassa olevaan vesihuoltoverkostoa (erityisesti Viskontien varrella) ja niihin liittyviä laitteistoja, joten olisi tärkeää, että niiden</p>	<p>1. Merkitään tiedoksi.</p> <p>2. Tarkennetaan kaavamääräystä: <i>Alueen läpi saa rakentaa pinnoitetut ajoyhteydet korttelialueille, mutta kenttien rakentaminen on kielletty. Olemassa olevia yhdyskuntateknisen huollon verkostoja ja niihin liittyviä laitteistoja saa ylläpitää alueella.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tarkennetaan kaavamääräystä: <i>Alueen läpi saa rakentaa pinnoitetut ajoyhteydet korttelialueille, mutta kenttien rakentaminen on kielletty. Olemassa olevia yhdyskuntateknisen huollon verkostoja ja niihin liittyviä laitteistoja saa ylläpitää alueella.</i>

	<p>ylläpito myös sallittaisiin luontoarvot huomioiden.</p> <p>3. Kaavakartan TY-1 ja TY-2-merkinnät sisältävät mahdollisuuden rakentaa jätevedenpumppaamoita ja muita yhdyskuntateknisen huollon vaatimia rakenteita näille alueille. Maininta on tärkeä Hangon Vedelle.</p> <p>4. Kaavaselistuksessa {3.3.11 Tekninen huolto) on esitetty kunnallisteknisen huollon nykytilanne oikein, mutta on syytä huomioida, että TY-1 ja TY-2-alueiden rakentuessa ja myös satamatoimintojen laajentuessa ei siirtoviemäriin kapasiteetti ole todennäköisesti riittävä tulevaisuudessa. Tästä syystä alueelle voidaan joutua suunnittelemaan erillinen jätevedenpuhdistamo (nk. teollisuusjätevesipuhdistamo) tai on rakennettava uusi siirtoviemäri ja laajennettava nykyistä puhdistamoa Suursuolla. Sama koskee myös talousvesihuoltoa erityisesti Koverharin alueella eli nykyisen vedenottamon kapasiteetti ei todennäköisesti riitä ja siksi myös tekopohjavesihankkeen toteutuminen on tärkeää.</p> <p>5. Kaavakartan EA-merkinnästä puuttuu tarkempi selitys kokonaan. Ampumarata on sijainnut ja sijaitsee nykyään EA-alueeksi merkityllä alueella, mutta perusteluja sen säilyttämiseksi ampumaratatoimintaan myös pitkälle tulevaisuuteen juuri kaavakarttaan merkityllä alueella ei ole esitetty.</p> <p>6. Kaavakartan Yleiset määräykset pohjavesien suojelemiseksi sekä hulevesien hallinnan järjestämiseksi ovat tärkeitä kaavamääräyksiä, koska suurin osa alueesta on pohjavesialueella ja pohjavesi muodostuu hulevesistä ja sadevedestä.</p>	<p>3. Merkitään tiedoksi.</p> <p>4. Tarvittaessa asemakaavoituksen yhteydessä varattava tilaa uudelle jätevedenpuhdistamolle. Yleiskaavan aluevarausmerkintä osoittaa alueen pääkäyttötarkoituksen ja muita aluetta palvelevia käyttötarkoituksia voidaan osoittaa asemakaavoituksella. Lisätään vesihuollon kehittämistarpeita koskevat tarkentavat tiedot kaavaselistukseen.</p> <p>5. Ampumaradan vuokrasopimus on voimassa vuoden 2029 loppuun. Nykyinen toiminta saa jatkaa myönnetyn ympäristöluvan mukaisesti. Arvioidaan merkinnän tarvetta ja mahdollisuutta toiminnan jatkamiseen ko. alueella. Ampumaradalla on laajempaa yhteiskunnallista merkitystä.</p> <p>6. Merkitään tiedoksi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lisätään vesihuollon kehittämistarpeita koskevat tarkentavat tiedot kaavaselistukseen. • Arvioidaan EA-merkinnän tarvetta ja mahdollisuutta toiminnan jatkamiseen ko. alueella.
--	---	--	--

	7. Kaavakartan Pohjavesialueiden määräykset -kohdassa pitää täsmentää tekstiä, että vedenottotoiminnot ovat sallittuja toimintoja, vaikka se voi vaikuttaa pohjaveden määriin paikallisesti. Vedenottoon on kuitenkin haettava vesilain mukainen vedenottolupa viranomaisilta.	7. Lisätään määräyksiin.	<ul style="list-style-type: none"> Pohjavesialueiden määräyksissä täsmennetään tekstiä, että vedenottotoiminnot ovat sallittuja toimintoja, vaikka se voi vaikuttaa pohjaveden määriin paikallisesti. Vedenottoon on kuitenkin haettava vesilain mukainen vedenottolupa viranomaisilta.
Lausunto 10 Caruna Oy 6.5.2021	<p>1. Kaava-alueella sijaitsee Caruna Oy:n suurjännitteisen jakeluverkon voimajohdot Karjaa-Lappohja-Hanko ja Tenhola-Lappohja-Hanko sekä Lappohjan sähköasema. Nämä on merkitty kaavaan asianmukaisesti.</p> <p>2. Lisäksi kaava-alueella sijaitsee Caruna Oy:n 110 kV :n voimajohto Krogars-Koverhar sekä Koverharin sähkösema, joita ei ole merkitty kaavaan. Pyydämme Krogars-Koverhar voimajohdon sekä Koverharin sähköaseman merkitsemistä kaavaan asianmukaisilla, voimajohtoa ja energiahuollon aluetta kuvaavilla merkinnöillä. Caruna Oy:n suurjännitteinen jakeluverkko on esitetty Liitteessä 1.</p> <p>3. Krogars-Koverhar voimajohdon johtokadulle reunavyöhykkeineen on sovittu käyttöoikeuden rajoitus, eikä rakennuksia siten saa sijoittaa 23 metriä lähemmäksi johdon keskiviivaa. Lisäksi johtoaukealle, joka ylittää johdon keskiviivasta 13 metriä kumpaankin suuntaan, ei lähtökohtaisesti saa sijoittaa yli kahta metriä korkeita rakenteita tai laitteita.</p> <p>4. 20 kV:n jakeluverkon osalta sähköjohtojen ja jakelumuuntamoiden sijoituksia käsitellään tarkemmin asemakaavatasolla.</p>	<p>1. Merkitään tiedoksi.</p> <p>2. Lisätään Viskontien varteen johdon merkintä. Muutetaan osa sataman läheisestä E-alueesta ET-alueeksi sähköaseman kohdalla.</p> <p>3. Merkitään tiedoksi jatkosuunnittelua varten. Johtokatuja suojavyöhykkeet huomioidaan yksityiskohtaisemmin asemakaavoituksessa korttelialueiden tai rakennusalojen rajauksissa.</p> <p>4. Merkitään tiedoksi jatkosuunnittelua varten.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Lisätään Viskontien varteen johdon merkintä. Muutetaan osa sataman läheisestä E-alueesta ET-alueeksi sähköaseman kohdalla. Merkitään tiedoksi jatkosuunnittelua varten, että rakennuksia ei saa sijoittaa 23 metriä lähemmäksi johdon keskiviivaa. Merkitään tiedoksi jatkosuunnittelua varten.
Lausunto 11 Ympäristönsuojelu, Hangan kaupunki 31.5.2021	1. Ympäristönsuojelupäällikkö antoi 12.4.2018 lausuntonsa luonnoksesta ja nyt kyseessä olevassa kaavaehdotuksessa on hyvin pitkälti	1. Merkitään tiedoksi	

	<p>huomioitu luonnoksesta annetussa lausunnossa esille tuodut näkökohdat.</p> <p>2. Kaava-alueen pohjavesivarannot on suojeltu hyvin ja monipuolisesti sekä uuden pohjaveden muodostuminen turvattu.</p> <p>3. Myös kaava-alueen osittain jopa hyvin arvokkaat luontoarvot ovat monipuolisesti ja riittävällä tavalla kaavaehdotuksessa huomioitu.</p> <p>4. Huomion arvoista on myös kaavaehdotuksen ratkaisuja tukeva, huomattavan laaja tausta-aineisto.</p> <p>5. Ruotsinkielisissä määräyksissä esiintyvät muutamat käänös- ja sanavirheet olisi hyvä korjata.</p> <p>6. Kaavaehdotus on muun muassa monipuolisuutensa ja modernien ratkaisujensa vuoksi erityisen hyvätasoinen!</p>	<p>2. Merkitään tiedoksi</p> <p>3. Merkitään tiedoksi</p> <p>4. Merkitään tiedoksi</p> <p>5. Korjataan käännökset.</p> <p>6. Merkitään tiedoksi</p>	<ul style="list-style-type: none"> Korjataan käännösvirheet.
<p>Lausunto 12 Metsähallitus 19.5.2021</p>	<p>Yleiskaavoitettava alue ei kohdistu Metsähallituksen hallinnassa oleviin alueisiin ja kaava ratkaisulla ei katsota olevan suoria vaikutuksia Metsähallituksen toimintaan. Metsähallituksen hallinnassa olevilla alueilla toimii Puolustusvoimat ja kaavatyön aikana Puolustusvoimat on osallistettu Hangon kaupungin toimesta hienosti suunnittelutyöhön mukaan. Metsähallituksella ei muilta osin ole lausuttavaa kaavaehdotuksesta. Kaavatyön vastineet pyydetään toimittamaan Metsähallituksen kirjaamon osoitteeseen kirjaamo@metso.fi.</p>	<p>Ei huomautettavaa.</p> <p>Merkitään tiedoksi kaava-aineistojen jakelua varten.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Merkitään tiedoksi kaava-aineistojen jakelua varten.
<p>Lausunto 13 Raaseporin kaupunki 3.5.2021</p>	<p>Raseborgs stad anser att lösningarna i förslaget till generalplan är mycket bra med tanke på västra Nylands näringsliv och allmän dragningskraft. Det främjar dragningskraften för företag i hela regionen och skapar möjligheter till nya arbetsplatser att utveckla Koverhar hamns verksamhet.</p>	<p>Ei huomautettavaa.</p>	

	I övrigt har Raseborgs stad inget att anmärka mot planförslaget.		
Lausunto 14 Eteläkärjen ympäristöterveys 18.5.2021	<ol style="list-style-type: none"> Ur hälsoskyddssynpunkt sett poängteras att byggnadsarbeten och verksamhet på området inte får ändra på grundvattnets kvalitet eller mängd i negativ riktning. En stor del av planeringsområdet är grundvattenområden som är viktiga för Hangö stads vattenförsörjning, vilket bör beaktas vid den fortsatta planeringen och förverkligande av planen. Verksamheter får inte heller orsaka försämrad badvattenkvalitet. Bullerskyddsåtgärder ska vid behov vidtas så att invånarna inte utsätts för för mycket buller. 	<ol style="list-style-type: none"> Pohjavesien suojelua ja jatkosuunnittelua ohjaavat yleiskaavassa annetut pohjavesialueita, pohjavedenottamoiden suojavyöhykkeitä koskevat kaavamääräykset ja yleismääräykset. Meluselvitykset laaditaan tarvittaessa asemakaavoituksen yhteydessä. Yleiskaavaan laitetaan melusta ja tärinästä yleismääräykset. 	<ul style="list-style-type: none"> Yleiskaavaan laitetaan melusta ja tärinästä yleismääräykset.
Lausunto 15 Tekninen lautakunta 19.5.2021	<p>Koverharin vanhat kaatopaikat Tekninen lautakunta pitää hyvänä, että tiili- ja massajätteen kaatopaikan alueen vieressä oleva käyttämätön valmiiksi rakennettu kaatopaikkapohja on liitetty myös E-merkittyyn alueeseen, jolloin sitä voidaan hyödyntää tulevaisuudessa tarpeen mukaan myös kaatopaikkana. E-merkityillä (Koverharin entiset kaatopaikan alueet) alueilla sijaitsevat Koverharin terästehtaan toiminnasta peräisin olevat kaatopaikka-alueet.</p> <p>Hulevedet Kaavassa on pyritty huomioimaan alueiden hulevesien hallinta niin, että pohjaveden laatuun ja määrään ei synny muutoksia.</p>	Merkitään tiedoksi. Ei huomautettavaa.	
Lausunto 16 Hangon ympäristöyhdistys ry 19.5.2021	<ol style="list-style-type: none"> Pohjavedenotto Koverharin tehtaan alueen pohjoispuolella, Koverharintien itäpuolella, pitää merkitä karttaan. On merkitty Koverharin asemakaavaan v. 2018 merkinnällä et-1. Ekologinen käytävä: tulee saada selkeä merkintä ja sille tarvittavat määräykset 	<ol style="list-style-type: none"> Tällä kohdalla yleiskaavassa on osoitettu kolme kohdemerkintää (et) vedenottoa varten. Voimalinja rajoittaa osaltaan metsän käyttöä. M-alueella toimitaan metsälain mukaan. 	

	<p>(leveys, mitä metsänhoitotoimenpiteitä on sallittu, jne.)</p> <p>3. Nicklundsberget, arvokas kallioalue, kallioketoineen, joissa monta harvinaista putkilokasvia, mm. uhanalainen vuorimunkki. Merkitty MY-alueena, mutta pitäisi saada tiukempia määräyksiä luonnon säilyttämisestä.</p> <p>4. Uusi ohjeellinen yhdystie/kokoojakatu: Koverhariin menevän junaradan ylittäminen ja heti sen jälkeen liittyminen vanhaan Koverharintiehen turhan mutkikas ja maa-alueita pilaava. Tie voisi kulkea itään päin kohtisuoraan junarataa nähden, joko ylittää tai alittaa tämän, ja sen jälkeen yhtyä Koverharintiehen, tässä kohdassa siis VE 3:n mukaan, muilta osin VE 1d mukaan, niin kuin suunniteltu.</p> <p>5. Tanssilava-rantapalsta 78-406-2-245 pitäisi osoittaa VL-alueeksi, ellei peräti SL-alueeksi. Se on rantalehto, jossa on valtavia lehtipuita. Maapohjassa on paljon kuollutta puuta, joka lahotessaan tarjoaa suurelle lajijoukolle elinympäristön ja ravintoa, mikä on luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeää. Alue tärkeä kyläläisille kulkuväylänä rantaan.</p> <p>6. Ruotsinkielinen teksti RM-1 on kartassa korjattu, mutta ei vielä selostuksessa, sivu 52, otsikko.</p>	<p>3. Viranomaiset eivät ole edellyttäneet yleiskaavaan tarkennuksia Nicklundsbergetin osalta. MY-aluevarauksen lisäksi alueella on osin luo-1-merkintää ja pohjavedenottamon suojavyöhyke (sv-1).</p> <p>4. Tieyhteys on yleiskaavassa osoitettu ohjeellisena, jotta sen linjaus voidaan suunnitella vielä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tarkemmin uudelleen. Linjaus perustuu toimenpideselvitykseen, eikä sitä ole yleiskaavassa tarpeen muuttaa.</p> <p>5. Yleiskaavan merkintä osoittaa alueen pääkäyttötarkoituksen, merkintä tarkentuu ranta-alueen asemakaavoituksen yhteydessä. Tanssilava on yleiskaavassa osa A-1-aluetta, eikä sitä yleiskaavan yleispiirteisyyden vuoksi ole tarpeen muuttaa.</p> <p>6. Tarkistetaan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Tarkistetaan ruotsinkielinen teksti RM-1 myös selostuksessa.
<p>Lausunto 17 Hangon nuorisoraati 6.4.2021</p>	<p>Nuorisoraati on tutustunut kaavaselosteeseen, eikä nuorisoraadilla ole mitään lisättävää tai kommentoitavaa.</p> <p>Nuorisoraati katsoo kaavan olevan hyvä ja selkeä.</p> <p>Sataman toimintaedellytykset ja luonnon virkistyskäyttö huomioidaan, samoin liikenneturvallisuus.</p> <p>Nuorisoraati pitää tärkeänä pyöräilyn edellytysten parantamista.</p>	<p>Merkitään tiedoksi. Ei huomautettavaa.</p>	

<p>Lausunto 18 Lappohjan Kylä- ja omakotiyhdistys 21.4.2021</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pidämme kannatettavana ehdotusta, jossa Koverharin alueelta Hangontielle on suunniteltu uusi tielinjaus, näin vähennämme raskaan liikenteen liikennemääriä satama/tehdasalueelta Lappohjan kylään. 2. Ehdotamme nykyisen tanssilavan tontin varaamista lähivirkistysalueeksi merkinnällä VL. Alueella on monipuolinen kasvillisuus ja pääasiassa vanhaa lehtometsää, joka on syytä säilyttää luonnontilassa. Alueella sijaitsee jo 60-luvulla rakennettu tanssilava. Alue on tärkeä ja lähes ainut kylän asukkaiden kulkureitti ranta-alueelle. Rannalla on useita mökkiläisten pienveneitä talvisäilytyksessä. Viereiselle tontille ympäristölautakunta myönsi luonnonsuojelualueen statuksen, perustellen alueen harvinaista kasvillisuutta.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Merkitään tiedoksi. 2. Yleiskaavan merkintä osoittaa alueen pääkäyttötarkoituksen, merkintä tarkentuu ranta-alueen asemakaavoituksen yhteydessä. Tanssilava on yleiskaavassa osa A-1-aluetta, eikä sitä yleiskaavan yleispiirteisyyden vuoksi ole tarpeen muuttaa.	
---	---	---	--

MUISTUTUKSET Yhteenveto sisältää ehdotusvaiheessa jätetyt lausunnot ja muistutukset. Kaavaehdotus oli nähtävillä 12.4.-12.5.2021 välisen ajan. A-Insinöörit ja maankäytönosasto on laatineet vastineet.			
Palautteen antaja nimi ja pvm	MUISTUTUS	Vastine	Toimenpiteet
Muistutus 1 Hangon Hyvä ry 19.4.2021	1. Lappohjan moottorivenesataman viereinen alue on merkattu SL eli Luonnonsuojelualueeksi. Tämä SL tulee poistaa ja liittää osaksi A-1. Yhdistyksemme on tuottamassa miljoonan euron hanketta tuohon kohtaan, eikä hyväksy, että alueelle ei voisi rakentaa palveluita tukemalla paikallisia yrittäjiä sekä asukkaita.	1. Luonnonsuojelualueen merkintää ei voida poistaa, ellei suojelua ole jo purettu.	
Muistutus 2 A. K. 14.5.2021	1. Yleiskaavaluonnoksessa Lappohjanrannan alue on jo rakennetun alueen osalta merkitty lähes kauttaaltaan A-1 merkinnällä. Kiinteistöillä 78-406-2-25, 78-406-2-37 ja 78-406-2-38 on harjoitettu kymmeniä vuosia hotelli- ja majoitustoimintaa (Sjömansro). Lisäksi rakennuksissa on vakinaisen asumisen käytössä kuin myös loma-asumisen käytössä olevia huoneistoja. Edellä mainittuja toimintoja tulee voida jatkaa, niin etteivät ne ole ristiriidassa miltään osin yleiskaavamuutoksen tai myöhemmän asemakaavamuutoksen kanssa. Näin ollen muuttaisin A-1 merkinnällä olevaa kuvausta seuraavasti: "Asuntoalue. Alue on tarkoitettu asemakaavoitettavaksi. Alueelle saa sijoittaa myös loma- ja vakinaista asumista kuin myös tällaiselle asumiselle tarpeellisia julkisia ja yksityisiä palveluita, majoituspalveluita, alueen sisäisiä liikenneväyliä, pysäköintialueita, virkistys- ja puistoalueita sekä yhdyskuntateknisen huollon alueita." 2. Lappohjanrannan alueella Sjömansron kiinteistöillä 78-406-2-25, 78-406-2-37 ja 78-406-2-38 sijaitsevat v. 1947 rakennettu	1. Yleiskaavamerkintä kertoo alueen pääkäyttötarkoituksen ja alueelle voidaan osoittaa vakituisen asumisen lisäksi myös loma-asuntoja. Myös vakituinen asunto voi olla vapaa-ajan käytössä, eikä kaava ota kantaa siihen, missä ihmiset ovat kirjoilla. Lisätään kaavamääräykseen, että A-1 -alueelle saa sijoittaa pienimuotoista majoitustoimintaa. 2. Muistutuksen johdosta sr-merkinnästä poistetaan lausunnon vaatimus: <i>Ennen rakennusta tai sen ympäristöä muuttaviin</i>	<ul style="list-style-type: none"> Lisätään kaavamääräykseen, että A-1 -alueelle saa sijoittaa pienimuotoista majoitustoimintaa. Poistetaan sr-merkinnästä lausunnon vaatimus: <i>Ennen rakennusta tai sen ympäristöä muuttaviin toimenpiteisiin</i>

	<p>päärakennus ja v. 1960 rakennettu uusi päärakennus on merkitty sr-1-merkinnällä. Vaadimme, että kiinteistöltä Villan Sjömansro Rno 2-25 poistetaan kaavaehdotuksessa oleva <u>sr-1 suojelumerkintä</u>. Sjömansron v. 1891 rakennettu päärakennus (Rno 2-25) olisi ollut rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokas kohde säilytettäväksi, mutta se tuhoutui kokonaan jatkosodassa, eikä siitä jäänyt mitään ehjää rakennetta jäljelle. Sjömansron päärakennus rakennettiin kokonaan uudelleen v. 1947. Päärakennusta ja pihapiiriä on muutettu vuoden 1947 jälkeen niin merkittävällä tavalla alkuaikoihin verrattuna, ettei päärakennusta tai sen rakenteita voi valitettavasti pitää rakennus- tai kulttuurihistoriallisesti arvokkaana tai erityissuojelun tarpeessa olevana. Kaavaehdotuksessa on myös viitattu Siton 12.1.2017 tekemään Lappohjan taajaman rakennuskannan arvottamiseen (YKK62267), sivulla 6 (13) on esitetty Sjömansron vanhempi päärakennus, jonka osalta on todettu seuraavasti: "2:25 Villan Sjömansro Majoitusrakennus, 1946. Paikalla sijainneessa huvilassa on harjoitettu merimieslähetystyötä 1890- luvulta. Kohteella on paikallishistoriallista arvoa." On kuitenkin todettava, että siitä päärakennuksesta, jossa harjoitettiin merimieslähetystyötä, ei valitettavasti ole mitään jäljellä (1891-1941). Ei ole perusteita suojella uudemman aikakauden taloa pelkästään samalla kiinteistöllä vuosisata aiemmin harjoitetun toiminnan perusteella.</p> <p>3. Jos sr-1-merkintää ei poisteta vaadimme, että kiinteistöltä Villan Sjömansro Rno 2-25 kaavamerkintää sr-1 muutetaan siten, että ainoastaan rakennuksen purkamisen edellyttää</p>	<p><i>toimenpiteisiin ryhtymistä tulee museoviranomaiselle varata tilaisuus lausunnon antamiseen.</i></p> <p>3. Varsinainen rakennussuojelu ratkaistaan asemakaavalla. Yleiskaavassa rakennuskannan arvokohteet on selvitetty ja osoitettu yleiskaavakartalle, jotta</p>	<p><i>ryhtymistä tulee museoviranomaiselle varata tilaisuus lausunnon antamiseen.</i></p>
--	--	--	---

	<p>museoviraston lupaa. Tässä kohdin kaavamerkintä voisi siis kuulua: "sr-2: "Paikallishistoriallinen kohde. Paikallishistoriallinen rakennus, jonka purkamisasian käsittely edellyttää museoviranomaisten kannanoton hakemista".</p> <p>4. Vaadimme, että myös kiinteistöiltä Solliden Rno 2-37 ja Villan Sjömansro I Rno 2-38 poistetaan kaavaehdotuksessa oleva sr-1 suojelumerkintä. Kiinteistöillä 2-37 (Solliden) ja 2-38 (Villan Sjömansro 1) sijaitsee leiri- ja majoituskäytössä ollut v. 1960 rakennettu uudempi päärakennus. Siton raportissa sivulla 6 (13) on esitetty Sjömansron vanhempi päärakennus, mutta tätä uudempaa v. 1960 kiinteistöillä 2-37 ja 2-38 sijaitsevaa päärakennusta ei ole edes esitetty suojeltavaksi. Siton raportissa ei ole mitään merkintää eikä selostusta v. 1960 esitetyn rakennuksen rakennus- tai kulttuurihistoriallisesta arvosta tai suojelutarpeesta. Uudempaa rakennusaikaa edustavalla rakennuksella (1960) ei itsessään ole rakennushistorialliselta kannalta suojeluarvoa. Kyseessä ei siis voi olla rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemallisesti arvokas rakennus.</p> <p>5. Yleiskaavaluonnoksessa Koverharin sataman pohjoispuolinen vesialue on merkitty merkinnällä W-1/n ja edelleen sinisellä värillä ja pistemerkinnällä. Koverharin sataman aluetta ollaan laajentamassa kohti pohjoista ja itää siten, että merialuetta tullaan täyttämään ruoppausmateriaalilla ja -jätteellä. Käytännössä osa merialueesta siis täytetään maaksi. Lisäksi laivaliikenteen määrää tullaan sataman laajentumisen jälkeen lisäämään ka. 150 laivasta per vuosi tasolla 900 laivaa per vuosi ja laivojen koko vähintään 2-3 kertaistuu. Sataman rakennustyöt tulevat aiheuttamaan</p>	<p>rakennuksia ei saisi purkaa ennen kuin asemakaavan suojelu toteutuu. Merkintä ei ole maanomistajalle kohtuuton, koska rakennusta voi edelleen käyttää nykyisellä tavalla, eikä kohteen kehittämistään estetä.</p> <p>4. Yleiskaavassa suojelumerkinnyt koskevat kiinteistöjen 78-406-2-27 ja 78-406-2-25 rakennuksia. Villa Sjömansro I Rno 768-406-2-38 ei ole yleiskaavaehdotuksessa suojelumerkintää. Yleiskaavaa ei ole tältä osin tarpeen muuttaa.</p> <p>5. Merkitään tiedoksi.</p>	
--	--	--	--

	<p>vuoden - parin ajan myös Natura-merkinnällä olevalle vesialueelle väliaikaista haittaa esim. ruoppausaineksen levitessä merialueella. Lisäksi laivaliikenteen merkittävä lisääntyminen kuin myös laivojen koon kasvaminen tulevat aiheuttamaan merkittävää pysyvää haittaa Natura 2000 vesialueelle (W-1/n merkinnällä). Sataman laajentuminen tulee väistämättä aiheuttamaan virkistysmahdollisuuksien heikkenemistä Lappohjanrannan käyttäjille, joita ovat paikalliset asukkaat ja matkailijat. Mahdollisia haittatekijöitä tulee siis kaikin keinoin minimoida ja rajoittaa kaava- ja lupamääräyksien kuin myös riittävällä selvitystyöllä ja seurannalla.</p> <p>6. Koverharin sataman laajentumista suunnitellessaan Hangon kaupungin eikä ympäristöviranomaisten tiedossa ole varmastikaan ollut se, että mainitulla Natura 2000 alueeseen kuuluvalla vesialueella W-1/n on merenpohjassa makeanveden lähteitä, jotka ovat täysin poikkeuksellisia koko Itämeren alueella. Olen löytänyt alueelta viistokaiuttamalla 7 lähettä, jotka olen vielä erikseen käynyt tarkastamassa ja dokumentoimassa sukeltamalla. Nämä merenpohjan lähteet sijaitsevat noin 10–15 metrin syvyydellä ja ne ovat edelleen merenpohjalla noin 1-2 metriä syvyisissä kuopissa. Nämä makeanveden lähteet ovat poikkeuksellisen vaurioherkkiä, ja niiden suojeluarvo on poikkeuksellisen korkea. Lähteet ovat merenpohjassa todellinen harvinaisuus. Lähteet liittyvät Salpausselän harjumuodostelmaan. Ilmeisestikin nämä lähteet ovat ainoita Pohjoisella Itämerellä sijaitsevia merenpohjan lähteitä. Mainittujen merenpohjan lähteiden luontoarvo on mittaamaton. Näillä perusteilla pyydän, että</p>	<p>6. Selvitetään makean veden lähteiden tiedot ja vaikutus kaavaratkaisuun.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Selvitetään makean veden lähteiden tiedot ja vaikutus kaavaratkaisuun.
--	--	--	--

	<p>Hangon kaupunki teettää tarvittavat lisäselvitykset siitä, millä keinoin Lappohjanrantaa ja Natura 2000-merkinnällä olevaa vesialuetta sekä merenpohjassa olevien lähteiden luontoarvoa pystytään suojelemaan, näiden mittaamatonta arvoa menettämättä. On samalla myös syytä huomata, että vakavat muutokset ts. esim. ruoppausjätteen leviäminen tai potkurivirtausten nostattaman sedimentin leviäminen lähdekuoppien päälle voi pysyvästi muuttaa pohjavesivirtauksia sekä pohjavesivarantoja kuin myös pohjavedenlaatua Hankoniemen soraharjulla. Yleiskaavamuutoksen osalta vaadimme siis, että makeanvedenlähteisiin liittyvä poikkeuksellinen arvo nostetaan esille myös kaavamerkintöjen kautta. Esitämme, että uudet Natura 2000 -alueeseen liittyvät kaavamerkinnät olisivat seuraavat:</p> <p>"W-1/n -vesialue, joka kuuluu Natura 2000 alueeseen. W-1/n alueella merenpohjassa on havaittu luontoarvoltaan poikkeuksellisia makeanveden lähteitä. Yleiskaavan alueiden muuta toimintaa suunniteltaessa on erityisesti huolehdittava siitä, etteivät toiminnot tule aiheuttamaan haitallisia vaikutuksia tai vaarantamaan merenpohjan lähteiden häiriötöntä toimintaa"</p> <p>"Natura 2000-verkoston kuuluva alue Merkinnällä on osoitettu Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualue (FIOIO000S) kaavaa toteutettaessa on huolehdittava siitä, ettei toteuttaminen yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden kanssa aiheuta Natura 2000 -verkoston kuuluvalla alueella sellaisia haitallisia vaikutuksia, jotka merkittävästi heikentävät niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on. Lappohjan</p>		
--	---	--	--

	rannan edustalla merenpohjassa (W-1/n alue) on havaittu luontoarvoltaan poikkeuksellisia makeanveden lähteitä. Yleiskaavan alueiden muuta toimintaa suunniteltaessa, on erityisesti huolehdittava siitä, etteivät toiminnot tule aiheuttamaan haitallisia vaikutuksia tai vaarantamaan merenpohjan lähteiden häiriötöntä toimintaa "		
Muistutus 3 Useita 12.5.2021	1. Kiinteistöjemme alueelle osoitettu SL-merkintä on toteutettu yksityisenä suojelualueena oheisen ELY:n päätöksen dnro UUDELY/4117/2020, 21.8.2020 (Päätös luonnonsuojelualueen perustamisesta, luonnonsuojelulaki 24.1 §) mukaisesti. Suojelualueen nimi on Lappohjan rannan luonnonsuojelualue. Luonnonsuojelualueen toteuttaminen yksityisenä suojelualueena tulee mainita kaavaselostuksessa.	1. Lisätään tieto kaavaselostukseen.	<ul style="list-style-type: none"> Lisätään tieto yksityisestä luonnonsuojelualueesta kaavaselostukseen.
Muistutus 4 M. K. 2.5.2021	1. Haluaisin että Lappohjan tanssilava ja sen ympäristö huomioidaan niin, että sitä ei myydä, vaan siitä on tehtävä virkistysalue.	1. Tanssilavan kaavamerkintä tarkentuu asemakaavoituksella.	
Muistutus 5 K. S. 5.5.2021	1. NS. tanssilavan tontti pitää merkitä kaavaan VL alueeksi. Alue on säilytettävä sen historian, että alueen poikkeuksellisen luonnon puolesta myös jälkipolville.	1. Tanssilavan kaavamerkintä tarkentuu asemakaavoituksella.	